Test Booklet No.
ਟੈਸਟ ਪੁਸਤਿਕਾ ਨੰ.

Subject : SOCIOLOGY
Code : 326 EPB
Medium : English and Punjabi

Test Booklet Code
ਟੈਸਟ ਬੁੱਕਲੇਟ ਕੋਡ

B

(Do not open this Test Booklet until you are asked to do so)

(ਇਹ ਟੈਸਟ ਪੁਸਤਿਕਾ ਉਦੋਂ ਤੱਕ ਨਾ ਖੋਲ੍ਹੋ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਤੁਹਾਨੂੰ ਅਜਿਹਾ ਕਰਨ ਲਈ ਨਹੀਂ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ

*Time Allowed : **45** minutes* *ਸਮਾਂ ਮਨਜ਼ੂਰ : **45** ਮਿੰਟ*	*Maximum Marks : **200*** *ਕੁੱਲ ਅੰਕ : **200***	*Total Questions : **50*** *ਕੁੱਲ ਸਵਾਲ : **50***	*Number of questions to be answered : **40*** *ਜਵਾਬ ਦਿੱਤੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਸਵਾਲਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ : **40***

Kindly read the Instructions given on this Page and Back Page carefully before attempting this Question Paper.
ਕਿਰਪਾ ਕਰਕੇ ਇਸ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਪੱਤਰ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਇਸ ਪੰਨੇ ਅਤੇ ਪਿਛਲੇ ਪੰਨੇ 'ਤੇ ਦਿੱਤੀਆਂ ਹਦਾਇਤਾਂ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਨਾਲ ਪੜ੍ਹੋ।

Important Instructions for the Candidates :

1. This Test Booklet contains **50** questions printed in English and Punjabi. Out of these, the candidate is required to answer any **40** questions. If a candidate answers more than 40 questions, the first 40 answered questions will be considered for evaluation.
2. When you are given the OMR Answer Sheet, fill in your particulars on it carefully with **blue/black** ball point pen only.
3. Use only Blue/Black Ball Point Pen for marking responses.
4. The CODE for this Test Booklet is **B**. Make sure that the CODE printed on the OMR Answer Sheet is the same as that on this Test Booklet. Also ensure that your Test Booklet No. and OMR Answer Sheet No. are exactly the same. In case of discrepancy, the candidate should immediately report the matter to the Invigilator for replacement of both the Test Booklet and the OMR Answer Sheet. No claim in this regard will be entertained after five minutes from the start of the examination.
5. Before attempting the question paper kindly check that this Test Booklet has total **28** pages and OMR Answer Sheet consists of one sheet. At the start of the examination within first five minutes, candidates are advised to ensure that all pages of Test Booklet and OMR Answer Sheet are properly printed and they are not damaged in any manner.
6. Each question has four answer options. Out of these four options choose the **MOST APPROPRIATE OPTION** and darken/blacken the corresponding circle on the OMR Answer Sheet with a Blue/Black Ball Point Pen.
7. Five (5) marks will be given for each correct answer. One (1) mark will be deducted for each incorrect answer. If more than one circle is found darkened/blackened for a question, then it will be considered as an incorrect answer. Unanswered questions will be given no mark.

P.T.O.

ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ ਲਈ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹਦਾਇਤਾਂ :

1. ਇਸ ਟੈਸਟ ਪੁਸਤਿਕਾ ਵਿੱਚ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬੀ ਵਿੱਚ **50** ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਛਪੇ ਹਨ। ਇਹਨਾਂ ਵਿੱਚੋਂ, ਉਮੀਦਵਾਰ ਨੂੰ ਕਿਸੇ **40** ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ ਦਾ ਉੱਤਰ ਦੇਣਾ ਲਾਜ਼ਮੀ ਹੈ। ਜੇਕਰ ਕੋਈ ਉਮੀਦਵਾਰ 40 ਤੋਂ ਵੱਧ ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ ਦੇ ਉੱਤਰ ਦਿੰਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਪਹਿਲੇ 40 ਦਿੱਤੇ ਉੱਤਰਾਂ ਦੇ ਹੀ ਮੁਲਾਂਕਣ ਲਈ ਵਿਚਾਰ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ।
2. ਜਦੋਂ ਤੁਹਾਨੂੰ OMR ਉੱਤਰ ਪੱਤਰੀ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਉਸਤੇ ਸਿਰਫ **ਨੀਲੇ/ਕਾਲੇ** ਬਾਲ ਪੁਆਇੰਟ ਪੈੱਨ ਤੋਂ ਆਪਣੇ ਵੇਰਵੇ ਧਿਆਨ ਨਾਲ ਭਰੋ।
3. ਉੱਤਰ ਅੰਕਿਤ ਕਰਨ ਲਈ ਸਿਰਫ ਨੀਲੇ/ਕਾਲੇ ਬਾਲ ਪੁਆਇੰਟ ਪੈੱਨ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰੋ।
4. ਇਸ ਟੈਸਟ ਪੁਸਤਿਕਾ ਦਾ **ਕੋਡ B** ਹੈ। ਇਹ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਓ ਕਿ OMR ਉੱਤਰ ਪੱਤਰੀ 'ਤੇ ਛਾਪਿਆ ਗਿਆ **ਕੋਡ** ਉਹ ਹੀ ਹੈ ਜੋ ਇਸ ਟੈਸਟ ਪੁਸਤਿਕਾ 'ਤੇ ਛਾਪਿਆ ਗਿਆ ਕੋਡ ਹੈ। ਇਹ ਵੀ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਓ ਕਿ ਤੁਹਾਡੀ ਟੈਸਟ ਪੁਸਤਿਕਾ ਨੰਬਰ ਅਤੇ OMR ਉੱਤਰ ਪੱਤਰੀ ਨੰਬਰ ਬਿਲਕੁਲ ਇੱਕੋ ਜਿਹੇ ਹਨ। ਜੇਕਰ ਇਹ ਵਖ-ਵਖ ਹਨ, ਤਾਂ ਉਮੀਦਵਾਰ ਤੁਰੰਤ ਇਸਦੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਜਾਂਚਕਰਤਾ ਨੂੰ ਦੇ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਟੈਸਟ ਪੁਸਤਿਕਾ ਅਤੇ OMR ਉੱਤਰ ਪੱਤਰੀ ਦੋਨਾਂ ਨੂੰ ਬਦਲ ਕੇ ਲੈ ਲਵੇ। ਇਮਤਿਹਾਨ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਣ ਤੋਂ ਪੰਜ ਮਿੰਟ ਬਾਅਦ ਇਸ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਕਿਸੇ ਵੀ ਦਾਅਵੇ ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ।
5. ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਪੱਤਰ ਨੂੰ ਹਲ ਕਰਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਕਿਰਪਾ ਕਰਕੇ ਜਾਂਚ ਲਵੋ ਕਿ ਇਸ ਟੈਸਟ ਪੁਸਤਿਕਾ ਵਿੱਚ ਕੁੱਲ **28** ਪੰਨੇ ਹਨ ਅਤੇ OMR ਉੱਤਰ ਪੱਤਰੀ ਇੱਕ ਸ਼ੀਟ ਦੀ ਬਣੀ ਹੋਈ ਹੈ। ਪ੍ਰੀਖਿਆ ਦੇ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਣ 'ਤੇ ਪਹਿਲੇ ਪੰਜ ਮਿੰਟਾਂ ਦੇ ਅੰਦਰ, ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ ਨੂੰ ਇਹ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਉਣ ਦੀ ਸਲਾਹ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਟੈਸਟ ਪੁਸਤਿਕਾ ਅਤੇ OMR ਉੱਤਰ ਪੱਤਰੀ ਦੇ ਸਾਰੇ ਪੰਨਿਆਂ ਨੂੰ ਸਹੀ ਢੰਗ ਨਾਲ ਛਾਪਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਵੀ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਨੁਕਸਾਨ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ ਹੈ।
6. ਹਰੇਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦੇ ਚਾਰ ਉੱਤਰ ਵਿਕਲਪ ਹਨ। ਇਹਨਾਂ ਚਾਰ ਵਿਕਲਪਾਂ ਵਿੱਚੋਂ **ਸਭ ਤੋਂ ਢੁਕਵੇਂ ਵਿਕਲਪ** ਦੀ ਚੋਣ ਕਰੋ ਅਤੇ ਇੱਕ ਨੀਲੇ/ਕਾਲੇ ਬਾਲ ਪੁਆਇੰਟ ਪੈਨ ਨਾਲ OMR ਉੱਤਰ ਪੱਤਰੀ 'ਤੇ ਸੰਬੰਧਿਤ ਚੱਕਰ ਨੂੰ ਗੂੜ੍ਹਾ/ਕਾਲਾ ਕਰੋ।
7. ਹਰੇਕ ਸਹੀ ਉੱਤਰ ਲਈ ਪੰਜ (5) ਅੰਕ ਦਿੱਤੇ ਜਾਣਗੇ। ਹਰੇਕ ਗਲਤ ਉੱਤਰ ਲਈ ਇੱਕ (1) ਅੰਕ ਕੱਟਿਆ ਜਾਵੇਗਾ। ਜੇਕਰ ਕਿਸੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਲਈ ਇੱਕ ਤੋਂ ਵੱਧ ਚੱਕਰ ਗੂੜ੍ਹੇ/ਕਾਲੇ ਪਾਏ ਜਾਂਦੇ ਹਨ, ਤਾਂ ਇਸ ਨੂੰ ਗਲਤ ਉੱਤਰ ਮੰਨਿਆ ਜਾਵੇਗਾ। ਉੱਤਰ ਨਾ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ ਲਈ ਕੋਈ ਅੰਕ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇਗਾ।

ਕ.ਪ.ਪ.

Name of the Candidate (in Capital Letters) : _____
ਉਮੀਦਵਾਰ ਦਾ ਨਾਮ (ਵੱਡੇ ਅੱਖਰਾਂ ਵਿੱਚ) :

Application Number (in figures) : _____
ਐਪਲੀਕੇਸ਼ਨ ਨੰਬਰ (ਅੰਕੜਿਆਂ ਵਿੱਚ) :

Roll Number (in figures) : _____
ਰੋਲ ਨੰਬਰ (ਅੰਕੜਿਆਂ ਵਿੱਚ) :

Centre of Examination (in Capital Letters) : _____
ਪ੍ਰੀਖਿਆ ਕੇਂਦਰ (ਵੱਡੇ ਅੱਖਰਾਂ ਵਿੱਚ) :

Candidate's Signature : _____ Invigilator's Signature : _____
ਉਮੀਦਵਾਰ ਦੇ ਦਸਤਖਤ : ਜਾਂਚਕਰਤਾ ਦੇ ਦਸਤਖਤ :

Facsimile signature stamp of Centre Superintendent : _____
ਸੈਂਟਰ ਸੁਪਰਡੈਂਟ ਦੀ ਦਸਤਖਤ ਮੋਹਰ :

1. Which of the following Sociologists argued that Sociology helps in understanding the links and connections between "personal troubles" and "social issues" ?

(1) Durkheim

(2) C.W. Mills

(3) Bourdieu

(4) Weber

2. Which programme of the Government of India directly targets at improving sex-ratio ?

(1) Widow Pension

(2) Pre-Natal Diagnostic Techniques (Regulation and Prevention of Misuse) Act

(3) Beti Bachao Beti Padhao

(4) Sukanya Samriddhi Yojana

3. Which of the following statements is true about Colonialism in India ?

(1) Parochialism gave birth to Colonialism in India.

(2) Colonialism gave birth to Nationalism in India.

(3) Urban poor were the main carriers of Nationalism in Colonial India.

(4) Capitalist economic changes in India were not related to Colonialism.

4. Match the following terms (**List-I)** with their description (**List-II)** :

List-I (Terms)	**List-II (Descriptions)**
(A) Varna system	(I) Process of adopting higher caste practices
(B) Scheduled Castes	(II) Four-fold division of society
(C) Sanskritisation	(III) Opposed to Hindu society
(D) Resistance Tribes	(IV) Recognised by Govt. of India Act, 1935

Choose the correct answer from the options given below :

(1) (A) - (I), (B) - (II), (C) - (III), (D) - (IV)

(2) (A) - (II), (B) - (III), (C) - (I), (D) - (IV)

(3) (A) - (IV), (B) - (II), (C) - (I), (D) - (III)

(4) (A) - (II), (B) - (IV), (C) - (I), (D) - (III)

SPACE FOR ROUGH WORK

1. ਹੇਠ ਲਿਖਿਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕਿਸ ਸਮਾਜ ਸ਼ਾਸਤਰੀ ਨੇ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਸਮਾਜ ਸ਼ਾਸਤਰ "ਨਿੱਜੀ ਮੁਸੀਬਤਾਂ" ਅਤੇ "ਸਮਾਜਿਕ ਮੁੱਦਿਆਂ" ਦਰਮਿਆਨ ਲੜੀਆਂ ਅਤੇ ਸਬੰਧਾਂ ਨੂੰ ਸਮਝਣ ਵਿੱਚ ਸਹਾਇਤਾ ਕਰਦਾ ਹੈ ?
   (1) ਦੁਰਖੇਮ
   (2) ਸੀ. ਡਬਲਿਊ. ਮਿਲਜ਼
   (3) ਬੌਰਡੀਯੂ
   (4) ਵੈਬਰ

2. ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਦਾ ਕਿਹੜਾ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਸਿੱਧੇ ਤੌਰ ਉੱਤੇ ਲਿੰਗ ਅਨੁਪਾਤ ਵਿੱਚ ਸੁਧਾਰ ਦਾ ਟੀਚਾ ਰੱਖਦਾ ਹੈ ?
   (1) ਵਿਧਵਾ ਪੈਨਸ਼ਨ
   (2) ਪ੍ਰੀ-ਨੇਟਲ ਡਾਇਗਨੋਸਟਿਕ ਤਕਨੀਕ (ਰੈਗੂਲੇਸ਼ਨ ਅਤੇ ਦੁਰਵਰਤੋਂ ਦੀ ਰੋਕਥਾਮ) ਐਕਟ
   (3) ਬੇਟੀ ਬਚਾਓ ਬੇਟੀ ਪੜਾਓ
   (4) ਸੁਕੰਨਿਆ ਸਮ੍ਰਿਧੀ ਯੋਜਨਾ

3. ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਬਸਤੀਵਾਦ ਬਾਰੇ ਹੇਠ ਲਿਖਿਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕਿਹੜਾ ਬਿਆਨ ਸੱਚ ਹੈ ?
   (1) ਪੈਰੋਕਿਲਵਾਦ ਨੇ ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਬਸਤੀਵਾਦ ਨੂੰ ਜਨਮ ਦਿੱਤਾ ।
   (2) ਬਸਤੀਵਾਦ ਨੇ ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਰਾਸ਼ਟਰਵਾਦ ਨੂੰ ਜਨਮ ਦਿੱਤਾ ।
   (3) ਬਸਤੀਵਾਦੀ ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਸ਼ਹਿਰੀ ਗ਼ਰੀਬ ਰਾਸ਼ਟਰਵਾਦ ਦੇ ਮੁੱਖ ਵਾਹਕ ਸਨ ।
   (4) ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਪੂੰਜੀਵਾਦੀ ਆਰਥਿਕ ਤਬਦੀਲੀਆਂ ਦਾ ਬਸਤੀਵਾਦ ਨਾਲ ਕੋਈ ਸਬੰਧ ਨਹੀਂ ਸੀ ।

4. ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਸ਼ਬਦਾਂ (**ਸੂਚੀ-I**) ਨੂੰ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਵਰਣਨ (**ਸੂਚੀ-II**) ਨਾਲ ਮਿਲਾਓ :

	ਸੂਚੀ-I (**ਸ਼ਰਤਾਂ**)		**ਸੂਚੀ-II** (**ਵਰਣਨ**)
(A)	ਵਰਨ ਸਿਸਟਮ	(I)	ਉੱਚ ਜਾਤੀ ਅਭਿਆਸਾਂ ਨੂੰ ਅਪਣਾਉਣ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ।
(B)	ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਾਤੀਆਂ	(II)	ਸਮਾਜ ਦੀ ਚਾਰ ਗੁਣਾ ਵੰਡ ।
(C)	ਸੰਸਕ੍ਰਿਤੀਕਰਨ	(III)	ਹਿੰਦੂ ਸਮਾਜ ਦੇ ਵਿਰੋਧੀ ।
(D)	ਪ੍ਰਤੀਰੋਧ ਕਬੀਲੇ	(IV)	ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਐਕਟ, 1935 ਦੁਆਰਾ ਮਾਨਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ।

ਹੇਠਾਂ ਦਿੱਤੇ ਵਿਕਲਪਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਸਹੀ ਉੱਤਰ ਚੁਣੋ :

(1) (A) - (I), (B) - (II), (C) - (III), (D) - (IV)
(2) (A) - (II), (B) - (III), (C) - (I), (D) - (IV)
(3) (A) - (IV), (B) - (II), (C) - (I), (D) - (III)
(4) (A) - (II), (B) - (IV), (C) - (I), (D) - (III)

SPACE FOR ROUGH WORK

5. Which of the following are arguments given by Alfred Gell to explain the significance of market beyond its economic function ?

(A) Layout of the market symbolises the hierarchical inter-group social relations of that region.

(B) Few goods are free in the market for groups lower in the hierarchy.

(C) Different social groups are located according to their position in the caste hierarchy and hierarchical market system.

(D) Interactions between tribals and non-tribal traders are based on social inequalities.

Choose the correct answer from the options given below :

(1) (A), (B) and (D) only

(2) (A) and (C) only

(3) (A), (B), (C) and (D)

(4) (A), (C) and (D) only

6. Which of the following principles are applied to maintain caste based restrictions ?

(A) Birth

(B) Marriage

(C) Food Sharing

(D) Occupation

Choose the correct answer from the options given below :

(1) (A), (B) and (D) only

(2) (A), (B) and (C) only

(3) (A), (B), (C) and (D)

(4) (B), (C) and (D) only

7. How has national development impacted tribal development ?

(A) Tribal areas located in mineral rich and forest covered parts of the country paid a disproportionately high price for development.

(B) Large dams, factories and mines were built in Nehruvian era.

(C) Tribals were dispossessed of their land for setting up hydroelectric power plants.

(D) These developments benefitted the tribes at the expense of others.

Choose the correct answer from the options given below :

(1) (A), (B), (C) and (D)

(2) (A), (C) and (D) only

(3) (A), (B) and (C) only

(4) (B), (C) and (D) only

SPACE FOR ROUGH WORK

5. ਹੇਠ ਲਿਖਿਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕਿਹੜੀਆਂ ਦਲੀਲਾਂ ਅਲਫਰੈਡ ਗੇਲ ਦੁਆਰਾ ਦਿੱਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਹਨ ਜੋ ਬਾਜ਼ਾਰ ਦੀ ਮਹੱਤਤਾ ਨੂੰ ਇਸ ਦੇ ਆਰਥਿਕ ਕਾਰਜ ਤੋਂ ਪਰੇ ਸਮਝਾਉਂਦੀਆਂ ਹਨ ?

(A) ਬਾਜ਼ਾਰ ਦਾ ਖਾਕਾ ਉਸ ਖੇਤਰ ਦੇ ਲੜੀਵਾਰ ਅੰਤਰ-ਸਮੂਹ ਸਮਾਜਿਕ ਸਬੰਧਾਂ ਦਾ ਪ੍ਰਤੀਕ ਹੈ।

(B) ਦਰਜਾਬੰਦੀ ਵਿੱਚ ਹੇਠਲੇ ਸਮੂਹਾਂ ਲਈ ਬਾਜ਼ਾਰ ਵਿੱਚ ਕੁੱਝ ਵਸਤਾਂ ਮੁਫ਼ਤ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ।

(C) ਵੱਖ-ਵੱਖ ਸਮਾਜਿਕ ਸਮੂਹ ਜਾਤੀ ਦਰਜਾਬੰਦੀ ਅਤੇ ਦਰਜਾਬੰਦੀ ਮਾਰਕੀਟ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਵਿੱਚ ਆਪਣੀ ਸਥਿਤੀ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਸਥਿਤ ਹੁੰਦੇ ਹਨ।

(D) ਕਬਾਇਲੀਆਂ ਅਤੇ ਗ਼ੈਰ-ਕਬਾਇਲੀਆਂ ਦੇ ਵਪਾਰੀਆਂ ਦਰਮਿਆਨ ਗੱਲਬਾਤ ਸਮਾਜਿਕ ਅਸਮਾਨਤਾਵਾਂ ਉੱਤੇ ਆਧਾਰਿਤ ਹੈ।

ਹੇਠਾਂ ਦਿੱਤੇ ਵਿਕਲਪਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਸਹੀ ਉੱਤਰ ਚੁਣੋ :

(1) ਸਿਰਫ (A), (B) ਅਤੇ (D)
(2) ਸਿਰਫ (A) ਅਤੇ (C)
(3) (A), (B), (C) ਅਤੇ (D)
(4) ਸਿਰਫ (A), (C) ਅਤੇ (D)

6. ਹੇਠ ਲਿਖਿਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕਿਹੜਾ ਸਿਧਾਂਤ ਜਾਤੀ ਆਧਾਰਿਤ ਪਾਬੰਦੀਆਂ ਨੂੰ ਕਾਇਮ ਰੱਖਣ ਲਈ ਲਾਗੂ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ?

(A) ਜਨਮ
(B) ਵਿਆਹ
(C) ਭੋਜਨ ਸਾਂਝਾ ਕਰਨਾ
(D) ਕਿੱਤਾ

ਹੇਠਾਂ ਦਿੱਤੇ ਵਿਕਲਪਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਸਹੀ ਉੱਤਰ ਚੁਣੋ :

(1) ਸਿਰਫ (A), (B) ਅਤੇ (D)
(2) ਸਿਰਫ (A), (B) ਅਤੇ (C)
(3) (A), (B), (C) ਅਤੇ (D)
(4) ਸਿਰਫ (B), (C) ਅਤੇ (D)

7. ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਵਿਕਾਸ ਨੇ ਕਬਾਇਲੀ ਵਿਕਾਸ ਨੂੰ ਕਿਵੇਂ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਕੀਤਾ ਹੈ ?

(A) ਦੇਸ਼ ਦੇ ਖਣਿਜ ਸੰਪੰਨ ਅਤੇ ਜੰਗਲਾਂ ਨਾਲ ਢਕੇ ਹਿੱਸਿਆਂ ਵਿੱਚ ਸਥਿਤ ਕਬਾਇਲੀ ਖੇਤਰਾਂ ਨੇ ਵਿਕਾਸ ਲਈ ਬੇਮੇਲਵੇ ਢੰਗ ਨਾਲ ਬਹੁਤ ਜ਼ਿਆਦਾ ਕੀਮਤ ਅਦਾ ਕੀਤੀ।

(B) ਨਹਿਰੂਵਾਦੀ ਯੁੱਗ ਵਿੱਚ ਵੱਡੇ ਬੰਨ੍ਹ, ਕਾਰਖਾਨੇ ਅਤੇ ਖਾਣਾਂ ਬਣਾਈਆਂ ਗਈਆਂ ਸਨ।

(C) ਕਬਾਇਲੀਆਂ ਨੂੰ ਪਣ-ਬਿਜਲੀ ਪਲਾਂਟ ਸਥਾਪਤ ਕਰਨ ਲਈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਜ਼ਮੀਨ ਤੋਂ ਬੇਦਖਲ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ।

(D) ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਕਾਸਾਂ ਨੇ ਦੂਜਿਆਂ ਦੀ ਕੀਮਤ ਉੱਤੇ ਕਬੀਲਿਆਂ ਨੂੰ ਲਾਭ ਪਹੁੰਚਾਇਆ।

ਹੇਠਾਂ ਦਿੱਤੇ ਵਿਕਲਪਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਸਹੀ ਉੱਤਰ ਚੁਣੋ :

(1) (A), (B), (C) ਅਤੇ (D)
(2) ਸਿਰਫ (A), (C) ਅਤੇ (D)
(3) ਸਿਰਫ (A), (B) ਅਤੇ (C)
(4) ਸਿਰਫ (B), (C) ਅਤੇ (D)

SPACE FOR ROUGH WORK

8. Which of the following statements are true about stereotypes ?

(A) Stereotypes are often applied to ethnic and racial groups.

(B) Stereotypes fix whole groups into single entity.

(C) Stereotypes refuse to recognise the variation across individuals.

(D) Stereotypes are partly colonial constructs.

Choose the correct answer from the options given below :

(1) (A), (B) and (D) only

(2) (A), (B) and (C) only

(3) (A), (B), (C) and (D)

(4) (B), (C) and (D) only

9. In every society, some individuals have a greater share of valued resources – money, property, education, prestige etc., – than others. These social resources can be divided into different forms of capital. Identify them from the following.

(A) Economic capital

(B) Cultural capital

(C) Social capital

(D) Educational capital

Choose the correct answer from the options given below :

(1) (A), (B) and (D) only

(2) (A), (B), (C) and (D)

(3) (A), (C) and (D) only

(4) (B), (C) and (D) only

10. In which year did the first Backward Classes Commission headed by Kaka Kalelkar submit its report ?

(1) 1956

(2) 1953

(3) 1950

(4) 1958

11. Which of the following arguments are correct about tribes in India ?

(A) Adivasis were always the oppressed group, as they are now.

(B) Tribes were absorbed in Hindu society through Sanskritisation.

(C) Tribes occupied a special trade niche, trading forest produce, salt and elephants.

(D) Adivasis often exercised dominance over the plains people through their capacity to raid them.

Choose the correct answer from the options given below :

(1) (A), (B) and (D) only

(2) (B), (C) and (D) only

(3) (A), (B), (C) and (D)

(4) (A), (C) and (D) only

SPACE FOR ROUGH WORK

8. ਹੇਠ ਲਿਖਿਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕਿਹੜਾ ਕਥਨ ਰੂੜ੍ਹੀਵਾਦੀ ਧਾਰਨਾਵਾਂ ਬਾਰੇ ਸੱਚ ਹੈ ?

(A) ਰੂੜ੍ਹੀਵਾਦੀ ਧਾਰਨਾਵਾਂ ਅਕਸਰ ਜਾਤੀ ਅਤੇ ਨਸਲੀ ਸਮੂਹਾਂ ਉੱਤੇ ਲਾਗੂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ ।

(B) ਰੂੜ੍ਹੀਵਾਦੀ ਪੂਰੇ ਸਮੂਹਾਂ ਨੂੰ ਇੱਕ ਇਕਾਈ ਵਿੱਚ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰਦੇ ਹਨ ।

(C) ਰੂੜ੍ਹੀਵਾਦੀ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਵਿੱਚ ਭਿੰਨਤਾ ਨੂੰ ਪਛਾਣਨ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰਦੇ ਹਨ ।

(D) ਰੂੜ੍ਹੀਵਾਦੀ ਅੰਸ਼ਕ ਤੌਰ ਉੱਤੇ ਬਸਤੀਵਾਦੀ ਰਚਨਾਵਾਂ ਹਨ ।

ਹੇਠਾਂ ਦਿੱਤੇ ਵਿਕਲਪਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਸਹੀ ਉੱਤਰ ਚੁਣੋ :

(1) ਸਿਰਫ (A), (B) ਅਤੇ (D)
(2) ਸਿਰਫ (A), (B) ਅਤੇ (C)
(3) (A), (B), (C) ਅਤੇ (D)
(4) ਸਿਰਫ (B), (C) ਅਤੇ (D)

9. ਹਰੇਕ ਸਮਾਜ ਵਿੱਚ, ਕੁੱਝ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਕੋਲ ਹੋਰਾਂ ਨਾਲੋਂ ਕੀਮਤੀ ਸਰੋਤਾਂ – ਪੈਸਾ, ਜਾਇਦਾਦ, ਸਿੱਖਿਆ, ਵੱਕਾਰ ਆਦਿ ਦਾ ਵੱਡਾ ਹਿੱਸਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ । ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਮਾਜਿਕ ਸਰੋਤਾਂ ਨੂੰ ਪੂੰਜੀ ਦੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਰੂਪਾਂ ਵਿੱਚ ਵੰਡਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ । ਇਹਨਾਂ ਨੂੰ ਹੇਠ ਲਿਖਿਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਪਛਾਣੋ ।

(A) ਆਰਥਿਕ ਪੂੰਜੀ
(B) ਸਭਿਆਚਾਰਕ ਪੂੰਜੀ
(C) ਸਮਾਜਿਕ ਪੂੰਜੀ
(D) ਵਿੱਦਿਅਕ ਪੂੰਜੀ

ਹੇਠਾਂ ਦਿੱਤੇ ਵਿਕਲਪਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਸਹੀ ਉੱਤਰ ਚੁਣੋ :

(1) ਸਿਰਫ (A), (B) ਅਤੇ (D)
(2) (A), (B), (C) ਅਤੇ (D)
(3) ਸਿਰਫ (A), (C) ਅਤੇ (D)
(4) ਸਿਰਫ (B), (C) ਅਤੇ (D)

10. ਕਾਕਾ ਕਾਲੇਲਕਰ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਵਿੱਚ ਪਹਿਲੇ ਪਿਛੜੇ ਵਰਗ ਕਮਿਸ਼ਨ ਨੇ ਕਿਸ ਸਾਲ ਆਪਣੀ ਰਿਪੋਰਟ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀ ਸੀ ?

(1) 1956 ਵਿੱਚ
(2) 1953 ਵਿੱਚ
(3) 1950 ਵਿੱਚ
(4) 1958 ਵਿੱਚ

11. ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਕਬੀਲਿਆਂ ਬਾਰੇ ਹੇਠ ਲਿਖੀਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕਿਹੜਿਆਂ ਦਲੀਲਾਂ ਸਹੀ ਹਨ ?

(A) ਆਦਿਵਾਸੀ ਹਮੇਸ਼ਾ ਦੱਬੇ-ਕੁਚਲੇ ਸਮੂਹ ਸਨ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਉਹ ਅੱਜ ਹਨ ।

(B) ਕਬੀਲਿਆਂ ਨੂੰ ਸੰਸਕ੍ਰਿਤੀਕਰਨ ਰਾਹੀਂ ਹਿੰਦੂ ਸਮਾਜ ਵਿੱਚ ਲੀਨ ਕਰ ਲਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ।

(C) ਕਬੀਲਿਆਂ ਨੇ ਜੰਗਲਾਤ ਉਤਪਾਦਾਂ, ਲੂਣ ਅਤੇ ਹਾਥੀਆਂ ਦਾ ਵਪਾਰ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਇੱਕ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਵਪਾਰਕ ਸਥਾਨ ਉੱਤੇ ਕਬਜ਼ਾ ਕਰ ਲਿਆ ।

(D) ਆਦਿਵਾਸੀ ਅਕਸਰ ਮੈਦਾਨੀ ਲੋਕਾਂ ਉੱਤੇ ਹਮਲਾ ਕਰਨ ਦੀ ਆਪਣੀ ਸਮਰੱਥਾ ਰਾਹੀਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਉੱਤੇ ਦਬਦਬਾ ਬਣਾਉਂਦੇ ਸਨ ।

ਹੇਠਾਂ ਦਿੱਤੇ ਵਿਕਲਪਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਸਹੀ ਉੱਤਰ ਚੁਣੋ :

(1) ਸਿਰਫ (A), (B) ਅਤੇ (D)
(2) ਸਿਰਫ (B), (C) ਅਤੇ (D)
(3) (A), (B), (C) ਅਤੇ (D)
(4) ਸਿਰਫ (A), (C) ਅਤੇ (D)

12. What was the opinion of Dr. B.R. Ambedkar about local self-government during the drafting of the Constitution ?

(1) He believed that local elites and upper castes would exploit the downtrodden masses further.

(2) He thought that local self-government will empower the downtrodden masses.

(3) He believed that local self-government will ensure equal representation of all social groups.

(4) He believed that local self-government will lead to economic prosperity.

13. Which of the following is ***not*** an example of community identity ?

(1) Membership of family

(2) Membership of religious group

(3) Membership of a professional group

(4) Membership of caste group

14. Which of the following Articles of the Constitution of India, provides for the Right of Minorities to establish and administer educational institutions of their own and that the State shall not discriminate in granting aid to such educational institutions ?

(1) Article 21 (2) Article 29

(3) Article 30 (4) Article 25

15. Which of the following statements about Communalism are correct ?

(A) Communal means something related to a community.

(B) Communalism is about religion, not politics.

(C) A devout believer may or may not be communal.

(D) Communalism results in constructing identity of large and diverse groups as singular and homogeneous.

Choose the correct answer from the options given below :

(1) (A), (B) and (D) only (2) (A), (B) and (C) only

(3) (A), (C) and (D) only (4) (B), (C) and (D) only

16. On account of which of the following identity markers, do people often face discrimination and exclusion ?

(A) Gender

(B) Ethnicity

(C) Disability

(D) Caste

Choose the correct answer from the options given below :

(1) (A), (C) and (D) only (2) (A), (B) and (D) only

(3) (A), (B), (C) and (D) (4) (B), (C) and (D) only

SPACE FOR ROUGH WORK

12. ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਖਰੜੇ ਦੌਰਾਨ ਸਥਾਨਕ ਸਵੈ-ਸ਼ਾਸਨ ਬਾਰੇ ਡਾ. ਬੀ. ਆਰ. ਅੰਬੇਡਕਰ ਦੀ ਕੀ ਰਾਏ ਸੀ ?
(1) ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਮੰਨਣਾ ਸੀ ਕਿ ਸਥਾਨਕ ਕੁਲੀਨ ਵਰਗ ਅਤੇ ਉੱਚ ਜਾਤੀਆਂ ਦੱਬੇ-ਕੁਚਲੇ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਹੋਰ ਸ਼ੋਸ਼ਣ ਕਰਨਗੀਆਂ।
(2) ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਸੋਚਿਆ ਕਿ ਸਥਾਨਕ ਸਵੈ-ਸਰਕਾਰ ਦੱਬੇ-ਕੁਚਲੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਅਧਿਕਾਰੀ ਬਣਾਏਗੀ।
(3) ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਮੰਨਣਾ ਸੀ ਕਿ ਸਥਾਨਕ ਸਵੈ-ਸ਼ਾਸਨ ਸਾਰੇ ਸਮਾਜਿਕ ਸਮੂਹਾਂ ਦੀ ਬਰਾਬਰ ਨੁਮਾਇੰਦਗੀ ਨੂੰ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਏਗਾ।
(4) ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਮੰਨਣਾ ਸੀ ਕਿ ਸਥਾਨਕ ਸਵੈ-ਸ਼ਾਸਨ ਆਰਥਿਕ ਖੁਸ਼ਹਾਲੀ ਵੱਲ ਲੈ ਜਾਵੇਗਾ।

13. ਹੇਠ ਲਿਖਿਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕਿਹੜੀ ਭਾਈਚਾਰਕ ਪਛਾਣ ਦੀ ਇੱਕ ਉਦਾਹਰਣ ***ਨਹੀਂ*** ਹੈ ?
(1) ਪਰਿਵਾਰ ਦੀ ਮੈਂਬਰਸ਼ਿਪ
(2) ਧਾਰਮਿਕ ਸਮੂਹ ਦੀ ਮੈਂਬਰਸ਼ਿਪ
(3) ਪੇਸ਼ੇਵਰ ਗਰੁੱਪ ਦੀ ਮੈਂਬਰਸ਼ਿਪ
(4) ਜਾਤੀ ਸਮੂਹ ਦੀ ਮੈਂਬਰਸ਼ਿਪ

14. ਭਾਰਤ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀਆਂ ਹੇਠ ਲਿਖੀਆਂ ਧਾਰਾਵਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕਿਹੜੀ ਧਾਰਾ ਘੱਟ ਗਿਣਤੀਆਂ ਨੂੰ ਆਪਣੀਆਂ ਖੁਦ ਦੀਆਂ ਵਿਦਿਅਕ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਸਥਾਪਤ ਕਰਨ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧਨ ਕਰਨ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਦੀ ਵਿਵਸਥਾ ਕਰਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਕਿ ਰਾਜ ਅਜਿਹੀਆਂ ਵਿਦਿਅਕ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਨੂੰ ਸਹਾਇਤਾ ਦੇਣ ਵਿੱਚ ਵਿਤਕਰਾ ਨਹੀਂ ਕਰੇਗਾ ?
(1) ਅਨੁਛੇਦ 21
(2) ਅਨੁਛੇਦ 29
(3) ਅਨੁਛੇਦ 30
(4) ਅਨੁਛੇਦ 25

15. ਫਿਰਕਾਪ੍ਰਸਤੀ ਬਾਰੇ ਹੇਠ ਲਿਖਿਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕਿਹੜਾ ਬਿਆਨ ਸਹੀ ਹੈ ?
(A) ਫਿਰਕੂ ਦਾ ਅਰਥ ਹੈ ਕਿਸੇ ਭਾਈਚਾਰੇ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਕੋਈ ਚੀਜ਼।
(B) ਫਿਰਕਾਪ੍ਰਸਤੀ ਧਰਮ ਬਾਰੇ ਹੈ, ਰਾਜਨੀਤੀ ਬਾਰੇ ਨਹੀਂ।
(C) ਇੱਕ ਸ਼ਰਧਾਲੂ ਵਿਸ਼ਵਾਸੀ ਫਿਰਕੂ ਹੋ ਵੀ ਸਕਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਨਹੀਂ ਵੀ।
(D) ਫਿਰਕਾਪ੍ਰਸਤੀ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਵੱਡੇ ਅਤੇ ਵਿਭਿੰਨ ਸਮੂਹਾਂ ਦੀ ਇੱਕੋ ਜਿਹੀ ਅਤੇ ਸਮਰੂਪ ਪਛਾਣ ਦਾ ਨਿਰਮਾਣ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

ਹੇਠਾਂ ਦਿੱਤੇ ਵਿਕਲਪਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਸਹੀ ਉੱਤਰ ਚੁਣੋ :
(1) ਸਿਰਫ (A), (B) ਅਤੇ (D)
(2) ਸਿਰਫ (A), (B) ਅਤੇ (C)
(3) ਸਿਰਫ (A), (C) ਅਤੇ (D)
(4) ਸਿਰਫ (B), (C) ਅਤੇ (D)

16. ਹੇਠ ਲਿਖਿਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕਿਸ ਪਛਾਣ ਚਿੰਨ੍ਹ ਦੇ ਕਾਰਨ, ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਅਕਸਰ ਵਿਤਕਰੇ ਅਤੇ ਬੇਦਖਲੀ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰਨਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ ?
(A) ਲਿੰਗ
(B) ਜਾਤੀਵਾਦ
(C) ਅਪੰਗਤਾ
(D) ਜਾਤੀ

ਹੇਠਾਂ ਦਿੱਤੇ ਵਿਕਲਪਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਸਹੀ ਉੱਤਰ ਚੁਣੋ :
(1) ਸਿਰਫ (A), (C) ਅਤੇ (D)
(2) ਸਿਰਫ (A), (B) ਅਤੇ (D)
(3) (A), (B), (C) ਅਤੇ (D)
(4) ਸਿਰਫ (B), (C) ਅਤੇ (D)

SPACE FOR ROUGH WORK

17. Which of the following are true about Gram Sabha in Panchayati Raj ?

(A) The Gram Sabha collects central taxes from the village.

(B) The Gram Sabha consists of the entire body of citizens in a village.

(C) The Gram Sabha is the general body that elects the local government.

(D) The Gram Sabha participates in village-level development activities.

Choose the correct answer from the options given below :

(1) (A), (B) and (D) only

(2) (A), (B) and (C) only

(3) (A), (B), (C) and (D)

(4) (B), (C) and (D) only

18. How did the Supreme Court enhance Fundamental Rights, particularly relating to the Right to Life under Article 21 ?

(1) By restricting individual liberty.

(2) By narrowing the scope of Article 20.

(3) By expanding the interpretation to include various aspects of a quality life.

(4) By expanding the scope of Fundamental Duties.

19. Who amongst the following Sociologists remarked that tribal institutions in themselves need not necessarily be democratic in their structure and functioning ?

(1) Tiplut Nongbri (2) Virginius Xaxa

(3) Verrier Elwin (4) G.S. Ghurye

20. Match **List-I** with **List-II**.

List-I (Dominant Caste)	**List-II (Region)**
(A) Rajputs	(I) Andhra Pradesh
(B) Lingayats	(II) Punjab
(C) Jat Sikhs	(III) Karnataka
(D) Kammas	(IV) Uttar Pradesh

Choose the correct answer from the options given below :

(1) (A) - (IV), (B) - (III), (C) - (II), (D) - (I)

(2) (A) - (III), (B) - (I), (C) - (II), (D) - (IV)

(3) (A) - (I), (B) - (IV), (C) - (II), (D) - (III)

(4) (A) - (II), (B) - (IV), (C) - (III), (D) - (I)

SPACE FOR ROUGH WORK

17. ਹੇਠ ਲਿਖਿਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕਿਹੜੇ ਪੰਚਾਇਤੀ ਰਾਜ ਵਿੱਚ ਗ੍ਰਾਮ ਸਭਾ ਬਾਰੇ ਸੱਚ ਹਨ ?

(A) ਗ੍ਰਾਮ ਸਭਾ ਪਿੰਡ ਤੋਂ ਕੇਂਦਰੀ ਟੈਕਸ ਇਕੱਠਾ ਕਰਦੀ ਹੈ ।

(B) ਗ੍ਰਾਮ ਸਭਾ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਪਿੰਡ ਦੇ ਨਾਗਰਿਕਾਂ ਦਾ ਪੂਰਾ ਸਮੂਹ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ।

(C) ਗ੍ਰਾਮ ਸਭਾ ਇੱਕ ਆਮ ਸੰਸਥਾ ਹੈ ਜੋ ਸਥਾਨਕ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਚੋਣ ਕਰਦੀ ਹੈ ।

(D) ਗ੍ਰਾਮ ਸਭਾ ਪਿੰਡ ਪੱਧਰੀ ਵਿਕਾਸ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ ਵਿੱਚ ਹਿੱਸਾ ਲੈਂਦੀ ਹੈ ।

ਹੇਠਾਂ ਦਿੱਤੇ ਵਿਕਲਪਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਸਹੀ ਉੱਤਰ ਚੁਣੋ :

(1) ਸਿਰਫ (A), (B) ਅਤੇ (D)
(2) ਸਿਰਫ (A), (B) ਅਤੇ (C)
(3) (A), (B), (C) ਅਤੇ (D)
(4) ਸਿਰਫ (B), (C) ਅਤੇ (D)

18. ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਨੇ ਧਾਰਾ 21 ਤਹਿਤ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਤੌਰ 'ਤੇ ਜੀਵਨ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਬੁਨਿਆਦੀ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਕਿਵੇਂ ਵਧਾਇਆ ?

(1) ਵਿਅਕਤੀਗਤ ਆਜ਼ਾਦੀ ਨੂੰ ਸੀਮਤ ਕਰਕੇ

(2) ਧਾਰਾ 20 ਦੇ ਦਾਇਰੇ ਨੂੰ ਸੀਮਤ ਕਰਕੇ

(3) ਇੱਕ ਗੁਣਵੱਤਾਪੂਰਨ ਜੀਵਨ ਦੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਪਹਿਲੂਆਂ ਨੂੰ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰਨ ਲਈ ਵਿਆਖਿਆ ਦਾ ਵਿਸਤਾਰ ਕਰਕੇ

(4) ਬੁਨਿਆਦੀ ਕਰਤੱਵਾਂ ਦੇ ਦਾਇਰੇ ਨੂੰ ਵਧਾ ਕੇ

19. ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਸਮਾਜ ਵਿਗਿਆਨੀਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕਿਸ ਨੇ ਟਿੱਪਣੀ ਕੀਤੀ ਕਿ ਕਬਾਇਲੀ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਆਪ ਦੇ ਢਾਂਚੇ ਅਤੇ ਕੰਮਕਾਜ ਵਿੱਚ ਲੋਕਤੰਤਰੀ ਹੋਣ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ***ਨਹੀਂ*** ਹੈ ?

(1) ਟਿਪਲਟ ਨੋਗਬਰੀ
(2) ਵਰਜੀਨੀਅਸ ਜ਼ੈਕਸਾ
(3) ਵੇਰੀਅਰ ਐਲਵਿਨ
(4) ਜੀ. ਐੱਸ. ਘੁਰਏ

20. **ਸੂਚੀ-I** ਦਾ ਮਿਲਾਨ **ਸੂਚੀ-II** ਨਾਲ ਕਰੋ :

ਸੂਚੀ-I (ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਜਾਤੀ)	**ਸੂਚੀ-II (ਖੇਤਰ)**
(A) ਰਾਜਪੂਤ	(I) ਆਂਧਰਾ ਪ੍ਰਦੇਸ਼
(B) ਲਿੰਗਯਾਤ	(II) ਪੰਜਾਬ
(C) ਜੱਟ ਸਿੱਖ	(III) ਕਰਨਾਟਕ
(D) ਕੰਮਾਸ	(IV) ਉੱਤਰ ਪ੍ਰਦੇਸ਼

ਹੇਠਾਂ ਦਿੱਤੇ ਵਿਕਲਪਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਸਹੀ ਉੱਤਰ ਚੁਣੋ :

(1) (A) - (IV), (B) - (III), (C) - (II), (D) - (I)
(2) (A) - (III), (B) - (I), (C) - (II), (D) - (IV)
(3) (A) - (I), (B) - (IV), (C) - (II), (D) - (III)
(4) (A) - (II), (B) - (IV), (C) - (III), (D) - (I)

21. Which of the following festivals are related to agriculture ?

(A) Bihu
(B) Baisakhi
(C) Holi
(D) Pongal

Choose the correct answer from the options given below :

(1) (A), (B) and (D) only
(2) (A), (B) and (C) only
(3) (A), (B), (C) and (D)
(4) (B), (C) and (D) only

22. Which of the following are the indicators of globalisation of agriculture ?

(A) Contract farming
(B) Increased dependence of farmers on fertilisers and pesticides
(C) Promotion of indigenous knowledge for agriculture
(D) Entry of multinationals into agricultural sector

Choose the correct answer from the options given below :

(1) (A), (B) and (C) only
(2) (A), (B) and (D) only
(3) (A), (B), (C) and (D)
(4) (B), (C) and (D) only

23. Under which of the following systems is all work broken down into its smallest repetitive elements and divided amongst the workers ?

(1) Binary System
(2) Corporate System
(3) Flexi System
(4) Scientific Management System

24. Match the concepts (**List-I**) with their respective descriptions (**List-II**) :

List-I (Concepts)	**List-II (Descriptions)**
(A) Liberalisation	(I) Economy based on information and technology
(B) Transnational Corporations	(II) Mixing of global and local culture
(C) Glocalisation	(III) Companies producing goods and services in multiple countries
(D) Weightless Economy	(IV) Opening up of the economy to the global markets

Choose the correct answer from the options given below :

(1) (A) - (I), (B) - (II), (C) - (III), (D) - (IV)
(2) (A) - (IV), (B) - (II), (C) - (III), (D) - (I)
(3) (A) - (IV), (B) - (III), (C) - (II), (D) - (I)
(4) (A) - (III), (B) - (IV), (C) - (I), (D) - (II)

SPACE FOR ROUGH WORK

21. ਹੇਠ ਲਿਖਿਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕਿਹੜੇ ਤਿਉਹਾਰ ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹਨ ?

(A) ਬੀਹੂ (B) ਵਿਸਾਖੀ (C) ਹੋਲੀ (D) ਪੋਂਗਲ

ਹੇਠਾਂ ਦਿੱਤੇ ਵਿਕਲਪਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਸਹੀ ਉੱਤਰ ਚੁਣੋ :

(1) ਸਿਰਫ (A), (B) ਅਤੇ (D) (2) ਸਿਰਫ (A), (B) ਅਤੇ (C)

(3) (A), (B), (C) ਅਤੇ (D) (4) ਸਿਰਫ (B), (C) ਅਤੇ (D)

22. ਹੇਠ ਲਿਖਿਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕਿਹੜੇ ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਦੇ ਵਿਸ਼ਵੀਕਰਨ ਦਾ ਸੰਕੇਤਕ ਹਨ ?

(A) ਕੰਟਰੈਕਟ ਫਾਰਮਿੰਗ

(B) ਖਾਦਾਂ ਅਤੇ ਕੀਟਨਾਸ਼ਕ ਦਵਾਈਆਂ ਉੱਤੇ ਕਿਸਾਨਾਂ ਦੀ ਨਿਰਭਰਤਾ ਵਿੱਚ ਵਾਧਾ

(C) ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਲਈ ਸਵਦੇਸ਼ੀ ਗਿਆਨ ਨੂੰ ਉਤਸ਼ਾਹਿਤ ਕਰਨਾ

(D) ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਬਹੁ-ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਕੰਪਨੀਆਂ ਦਾ ਪ੍ਰਵੇਸ਼

ਹੇਠਾਂ ਦਿੱਤੇ ਵਿਕਲਪਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਸਹੀ ਉੱਤਰ ਚੁਣੋ :

(1) ਸਿਰਫ (A), (B) ਅਤੇ (C) (2) ਸਿਰਫ (A), (B) ਅਤੇ (D)

(3) (A), (B), (C) ਅਤੇ (D) (4) ਸਿਰਫ (B), (C) ਅਤੇ (D)

23. ਹੇਠ ਲਿਖਿਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕਿਸ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਦੇ ਤਹਿਤ, ਸਾਰੇ ਕੰਮ ਨੂੰ ਇਸ ਦੇ ਸਭ ਤੋਂ ਛੋਟੇ ਦੁਹਰਾਉਣ ਵਾਲੇ ਤੱਤਾਂ ਅਤੇ ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਵਿੱਚ ਵੰਡਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ?

(1) ਬਾਈਨਰੀ ਸਿਸਟਮ (2) ਕਾਰਪੋਰੇਟ ਸਿਸਟਮ

(3) ਫਲੈਕਸੀ ਸਿਸਟਮ (4) ਵਿਗਿਆਨਕ ਪ੍ਰਬੰਧਨ ਪ੍ਰਣਾਲੀ

24. ਸੰਕਲਪ (**ਸੂਚੀ-I**) ਨੂੰ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਸਬੰਧਤ ਵਰਣਨ (**ਸੂਚੀ-II**) ਨਾਲ ਮਿਲਾਓ :

ਸੂਚੀ-I (ਸੰਕਲਪ)	**ਸੂਚੀ-II (ਵੇਰਵਾ)**
(A) ਉਦਾਰੀਕਰਨ	(I) ਸੂਚਨਾ ਅਤੇ ਟੈਕਨੋਲੋਜੀ ਉੱਤੇ ਆਧਾਰਿਤ ਅਰਥਵਿਵਸਥਾ ।
(B) ਅੰਤਰ-ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਕਾਰਪੋਰੇਸ਼ਨਾਂ	(II) ਵਿਸ਼ਵਵਿਆਪੀ ਅਤੇ ਸਥਾਨਕ ਸਭਿਆਚਾਰ ਦਾ ਰਲੇਵਾਂ ।
(C) ਗਲੋਕਲਾਈਜ਼ੇਸ਼ਨ	(III) ਕਈ ਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿੱਚ ਵਸਤਾਂ ਅਤੇ ਸੇਵਾਵਾਂ ਦਾ ਉਤਪਾਦਨ ਕਰਨ ਵਾਲੀਆਂ ਕੰਪਨੀਆਂ ।
(D) ਭਾਰ ਰਹਿਤ ਅਰਥਵਿਵਸਥਾ	(IV) ਅਰਥਵਿਵਸਥਾ ਨੂੰ ਆਲਮੀ ਬਜ਼ਾਰਾਂ ਲਈ ਖੋਲ੍ਹਣਾ ।

ਹੇਠਾਂ ਦਿੱਤੇ ਵਿਕਲਪਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਸਹੀ ਉੱਤਰ ਚੁਣੋ :

(1) (A) - (I), (B) - (II), (C) - (III), (D) - (IV) (2) (A) - (IV), (B) - (II), (C) - (III), (D) - (I)

(3) (A) - (IV), (B) - (III), (C) - (II), (D) - (I) (4) (A) - (III), (B) - (IV), (C) - (I), (D) - (II)

SPACE FOR ROUGH WORK

25. Who among the following is credited with the invention of the printing press ?

(1) Leonardo da Vinci

(2) Johann Gutenberg

(3) Galileo Galilei

(4) Isaac Newton

26. Match the following individuals with their contributions to Indian media.

List-I (Individuals)	**List-II (Contributions)**
(A) Raja Rammohun Roy	(I) Started the Bombay Samachar
(B) Fardoonji Murzban	(II) Encourged media to act as a watchdog of democracy
(C) Ishwar Chandra Vidyasagar	(III) Started the Shome Prakash
(D) Jawaharlal Nehru	(IV) Started the Sambad-Kaumudi

Choose the correct answer from the options given below :

(1) (A) - (I), (B) - (II), (C) - (III), (D) - (IV)

(2) (A) - (I), (B) - (III), (C) - (II), (D) - (IV)

(3) (A) - (IV), (B) - (II), (C) - (I), (D) - (III)

(4) (A) - (IV), (B) - (I), (C) - (III), (D) - (II)

27. The Chipko Movement is an example of

(1) Peasant Movement

(2) Workers Movement

(3) Ecological Movement

(4) Dalit Movement

28. In South Bihar, the locals have a common resentment against migrant traders and moneylenders. What are these migrant groups known as ?

(1) Nakarattars

(2) Adivasis

(3) Dikus

(4) Oraons

SPACE FOR ROUGH WORK

25. ਹੇਠ ਲਿਖਿਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕਿਸ ਨੂੰ ਪ੍ਰਿੰਟਿੰਗ ਪ੍ਰੈੱਸ ਦੀ ਖੋਜ ਦਾ ਸਿਹਰਾ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ?

(1) ਲਿਓਨਾਰਡੋ ਦਾ ਵਿੰਚੀ
(2) ਜੋਹਾਨ ਗੁਟੇਨਬਰਗ
(3) ਗੈਲੀਲੀਓ ਗੈਲੀਲੀ
(4) ਇਸਾਕ ਨਿਊਟਨ

26. ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਭਾਰਤੀ ਮੀਡੀਆ ਵਿੱਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਯੋਗਦਾਨ ਨਾਲ ਮਿਲਾਓ ।

ਸੂਚੀ-I (ਵਿਅਕਤੀਗਤ)	**ਸੂਚੀ-II (ਯੋਗਦਾਨ)**
(A) ਰਾਜਾ ਰਾਮਮੋਹਨ ਰਾਏ	(I) ਬੰਬੇ ਸਮਾਚਾਰ ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਕੀਤੀ
(B) ਫਰਦੂਨਜੀ ਮੁਰਜ਼ਬਾਨ	(II) ਮੀਡੀਆ ਨੂੰ ਲੋਕਤੰਤਰ ਦੇ ਨਿਗਰਾਨ ਵਜੋਂ ਕੰਮ ਕਰਨ ਲਈ ਉਤਸ਼ਾਹਿਤ ਕੀਤਾ
(C) ਈਸ਼ਵਰ ਚੰਦਰ ਵਿਦਿਆਸਾਗਰ	(III) ਸ਼ੋਮ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਕੀਤੀ
(D) ਜਵਾਹਰ ਲਾਲ ਨਹਿਰੂ	(IV) ਸੰਬਾਦ-ਕੌਮੁਦੀ ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਕੀਤੀ

ਹੇਠਾਂ ਦਿੱਤੇ ਵਿਕਲਪਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਸਹੀ ਉੱਤਰ ਚੁਣੋ :

(1) (A) - (I), (B) - (II), (C) - (III), (D) - (IV)
(2) (A) - (I), (B) - (III), (C) - (II), (D) - (IV)
(3) (A) - (IV), (B) - (II), (C) - (I), (D) - (III)
(4) (A) - (IV), (B) - (I), (C) - (III), (D) - (II)

27. ਚਿਪਕੋ ਮੂਵਮੈਂਟ ਇੱਕ ਉਦਾਹਰਣ ਹੈ

(1) ਕਿਸਾਨ ਅੰਦੋਲਨ ਦਾ
(2) ਮਜ਼ਦੂਰ ਅੰਦੋਲਨ ਦਾ
(3) ਵਾਤਾਵਰਣ ਅੰਦੋਲਨ ਦਾ
(4) ਦਲਿਤ ਅੰਦੋਲਨ ਦਾ

28. ਦੱਖਣੀ ਬਿਹਾਰ ਵਿੱਚ, ਸਥਾਨਕ ਲੋਕਾਂ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਵਾਸੀ ਵਪਾਰੀਆਂ ਅਤੇ ਸ਼ਾਹੂਕਾਰਾਂ ਵਿਰੁੱਧ ਇੱਕ ਆਮ ਨਾਰਾਜ਼ਗੀ ਹੈ । ਇਨ੍ਹਾਂ ਪ੍ਰਵਾਸੀ ਸਮੂਹਾਂ ਨੂੰ ਕੀ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ?

(1) ਨਕਾਰਾਟਰਸ
(2) ਆਦਿਵਾਸੀ
(3) ਡੀਕਸ
(4) ਓਰੌਨਸ

SPACE FOR ROUGH WORK

29. According to one of the theories of social movements, social conflict arises when a social group feels that it is worse off than others around it. What is this theory known as ?

(1) Theory of Relative Deprivation

(2) Theory of Reformative Action

(3) Theory of Redemptive Action

(4) Theory of Resource Mobilization

30. Which of the following characteristics are associated with the Women's Movement of post-1947 ?

(A) Involvement of women in nation building task

(B) Growth of autonomous women's movement

(C) All women suffer discrimination at uniform level

(D) Change in ideology and organizational strategy

Choose the correct answer from the options given below :

(1) (A), (B) and (D) only

(2) (A), (B) and (C) only

(3) (A), (B), (C) and (D)

(4) (B), (C) and (D) only

31. Match **List-I** with **List-II** :

List-I (Name of Sociologists)	**List-II (Work)**
(A) Nicholas Dirks	(I) Family, Kinship and Marriage in India
(B) Louis Dumont	(II) Homo-Hierarchicus-The Caste System and its Implications
(C) Patricia Uberoi	(III) Castes of Mind : Colonialism and the Making of Modern India
(D) Andre Beteille	(IV) The Reproduction of Inequality : Occupation, Caste and Family

Choose the correct answer from the options given below :

(1) (A) - (II), (B) - (I), (C) - (IV), (D) - (III)

(2) (A) - (I), (B) - (III), (C) - (IV), (D) - (II)

(3) (A) - (III), (B) - (II), (C) - (I), (D) - (IV)

(4) (A) - (IV), (B) - (II), (C) - (I), (D) - (III)

SPACE FOR ROUGH WORK

29. ਸਮਾਜਿਕ ਅੰਦੋਲਨਾਂ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ, ਸਮਾਜਿਕ ਟਕਰਾਅ ਉਦੋਂ ਪੈਦਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਜਦੋਂ ਇੱਕ ਸਮਾਜਿਕ ਸਮੂਹ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਆਪਣੇ ਆਲੇ ਦੁਆਲੇ ਦੇ ਦੂਜਿਆਂ ਨਾਲੋਂ ਬਦਤਰ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ ਹੈ। ਇਸ ਸਿਧਾਂਤ ਨੂੰ ਕੀ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ?

(1) ਸੰਬੰਧਿਤ ਘਾਟ ਦਾ ਸਿਧਾਂਤ
(2) ਸੁਧਾਰਾਤਮਕ ਕਾਰਵਾਈ ਦਾ ਸਿਧਾਂਤ
(3) ਰਿਡੈਂਪਟਿਵ ਐਕਸ਼ਨ ਦਾ ਸਿਧਾਂਤ
(4) ਸਰੋਤ ਗਤੀਸ਼ੀਲਤਾ ਦਾ ਸਿਧਾਂਤ

30. ਹੇਠ ਲਿਖੀਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕਿਹੜੀਆਂ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾਵਾਂ 1947 ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਦੇ ਮਹਿਲਾ ਅੰਦੋਲਨ ਨਾਲ ਜੁੜੀਆਂ ਹਨ ?

(A) ਰਾਸ਼ਟਰ ਨਿਰਮਾਣ ਕਾਰਜ ਵਿੱਚ ਔਰਤਾਂ ਦੀ ਸ਼ਮੂਲੀਅਤ।

(B) ਖੁਦਮੁਖਤਿਆਰ ਮਹਿਲਾ ਅੰਦੋਲਨ ਦਾ ਵਿਕਾਸ।

(C) ਸਾਰੀਆਂ ਔਰਤਾਂ ਨੂੰ ਇੱਕ ਸਮਾਨ ਪੱਧਰ ਉੱਤੇ ਵਿਤਕਰੇ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰਨਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ।

(D) ਵਿਚਾਰਧਾਰਾ ਅਤੇ ਸੰਗਠਨਾਤਮਕ ਰਣਨੀਤੀ ਵਿੱਚ ਤਬਦੀਲੀ।

ਹੇਠਾਂ ਦਿੱਤੇ ਵਿਕਲਪਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਸਹੀ ਉੱਤਰ ਚੁਣੋ :

(1) ਸਿਰਫ (A), (B) ਅਤੇ (D)
(2) ਸਿਰਫ (A), (B) ਅਤੇ (C)
(3) (A), (B), (C) ਅਤੇ (D)
(4) ਸਿਰਫ (B), (C) ਅਤੇ (D)

31. **ਸੂਚੀ-I** ਦਾ ਮਿਲਾਨ **ਸੂਚੀ-II** ਨਾਲ ਕਰੋ :

ਸੂਚੀ-I (ਸਮਾਜ ਸ਼ਾਸਤਰੀਆਂ ਦੇ ਨਾਮ)		**ਸੂਚੀ-II (ਕੰਮ)**	
(A)	ਨਿਕੋਲਸ ਡਰਕਸ	(I)	ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਪਰਿਵਾਰ, ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰੀ ਅਤੇ ਵਿਆਹ
(B)	ਲੂਈਸ ਡੂਮੋਂਟ	(II)	ਹੋਮੋ- ਲੜੀ ਬੱਧ-ਜਾਤੀ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਅਤੇ ਇਸ ਦੀਆਂ ਧਾਰਨਾਵਾਂ
(C)	ਪੈਟਰੀਸ਼ੀਆ ਉਬੇਰਾਏ	(III)	ਮਨ ਦੀਆਂ ਜਾਤੀਆਂ : ਬਸਤੀਵਾਦ ਅਤੇ ਆਧੁਨਿਕ ਭਾਰਤ ਦਾ ਨਿਰਮਾਣ
(D)	ਆਂਦਰੇ ਬੇਟੇਲੀ	(IV)	ਅਸਮਾਨਤਾ ਦਾ ਪੁਨਰਜਨਨ : ਕਿੱਤਾ, ਜਾਤੀ ਅਤੇ ਪਰਿਵਾਰ

ਹੇਠਾਂ ਦਿੱਤੇ ਵਿਕਲਪਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਸਹੀ ਉੱਤਰ ਚੁਣੋ :

(1) (A) - (II), (B) - (I), (C) - (IV), (D) - (III)
(2) (A) - (I), (B) - (III), (C) - (IV), (D) - (II)
(3) (A) - (III), (B) - (II), (C) - (I), (D) - (IV)
(4) (A) - (IV), (B) - (II), (C) - (I), (D) - (III)

32. Match the following concepts **(List-I)** with their appropriate description **(List-II)** :

List-I (Concepts)	**List-II (Definition)**
(A) Fertility Rate	(I) Number of live births per 1000 women in the child bearing age group
(B) Total Fertility Rate	(II) Total number of live births that a hypothetical woman would have during her entire reproductive years
(C) Infant Mortality Rate	(III) Total number of women who die in childbirth per 1000 live births
(D) Maternal Mortality Rate	(IV) Number of deaths of babies before the age of one year per 1000 live births

Choose the correct answer from the options given below :

(1) (A) - (I), (B) - (II), (C) - (III), (D) - (IV)

(2) (A) - (I), (B) - (III), (C) - (II), (D) - (IV)

(3) (A) - (I), (B) - (II), (C) - (IV), (D) - (III)

(4) (A) - (III), (B) - (IV), (C) - (I), (D) - (II)

33. The statement "The changes brought about in Indian society and culture as a result of over 150 years of British Rule, the term subsuming changes occurring at different levels...technology, institutions, ideology and values" refers to the process of _____.

Fill in the blank with the correct answer from the options given below.

(1) Sanskritisation (2) Colonisation

(3) Westernisation (4) Secularisation

34. In Begum Rokeya Sakhawat's book ''Sultana's Dream'' we find the following excerpt, ''Where are the men ?..., where they ought to be...we shut our men indoors...just as we are kept in the zenana ?'' What do these lines describe ?

(1) Double standard imposed by male dominated society

(2) Comparison of work done by men and women in a male dominated society

(3) Reversal of roles of Gender

(4) Challenging patriarchy

SPACE FOR ROUGH WORK

32. ਹੇਠ ਲਿਖੀਆਂ ਧਾਰਨਾਵਾਂ (**ਸੂਚੀ-I**) ਨੂੰ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਢੁਕਵੇਂ ਵਰਣਨ (**ਸੂਚੀ-II**) ਨਾਲ ਮਿਲਾਓ :

ਸੂਚੀ-I (ਸੰਕਲਪ)	**ਸੂਚੀ-II (ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ)**
(A) ਜਣਨ ਦਰ	(I) ਬੱਚੇ ਪੈਦਾ ਕਰਨ ਦੇ ਉਮਰ ਪੜਾਅ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਤੀ 1000 ਔਰਤਾਂ ਲਈ ਜੀਵਤ ਜਨਮ ਦੀ ਗਿਣਤੀ
(B) ਕੁੱਲ ਜਣਨ ਦਰ	(II) ਜੀਵਤ ਜਨਮ ਦੀ ਕੁੱਲ ਸੰਖਿਆ ਜੋ ਇੱਕ ਕਾਲਪਨਿਕ ਔਰਤ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਪ੍ਰਜਨਨ ਦੇ ਪੂਰੇ ਸਾਲਾਂ ਦੌਰਾਨ ਹੋਵੇਗੀ
(C) ਬੱਚਿਆਂ ਦੀ ਮੌਤ ਦਰ	(III) ਪ੍ਰਤੀ 1000 ਜੀਵਤ ਜਨਮ ਵਿੱਚ ਬੱਚੇ ਦੇ ਜਨਮ ਦੌਰਾਨ ਮਰਨ ਵਾਲੀਆਂ ਔਰਤਾਂ ਦੀ ਕੁੱਲ ਸੰਖਿਆ
(D) ਮਾਵਾਂ ਦੀ ਮੌਤ ਦਰ	(IV) ਪ੍ਰਤੀ 1000 ਜੀਵਤ ਜਨਮ ਪਿੱਛੇ ਇੱਕ ਸਾਲ ਦੀ ਉਮਰ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਬੱਚਿਆਂ ਦੀ ਮੌਤ ਦੀ ਗਿਣਤੀ

ਹੇਠਾਂ ਦਿੱਤੇ ਵਿਕਲਪਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਸਹੀ ਉੱਤਰ ਚੁਣੋ :

(1) (A) - (I), (B) - (II), (C) - (III), (D) - (IV)
(2) (A) - (I), (B) - (III), (C) - (II), (D) - (IV)
(3) (A) - (I), (B) - (II), (C) - (IV), (D) - (III)
(4) (A) - (III), (B) - (IV), (C) - (I), (D) - (II)

33. ਬਿਆਨ "ਬ੍ਰਿਟਿਸ਼ ਸ਼ਾਸਨ ਦੇ 150 ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਵੱਧ ਸਮੇਂ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਭਾਰਤੀ ਸਮਾਜ ਅਤੇ ਸਭਿਆਚਾਰ ਵਿੱਚ ਲਿਆਂਦੀਆਂ ਗਈਆਂ ਤਬਦੀਲੀਆਂ, ਵੱਖ-ਵੱਖ ਪੱਧਰਾਂ... ਟੈਕਨੋਲੋਜੀ, ਸੰਸਥਾਵਾਂ, ਵਿਚਾਰਧਾਰਾ ਅਤੇ ਕਦਰਾਂ-ਕੀਮਤਾਂ ਵਿੱਚ ਹੋਣ ਵਾਲੀਆਂ ਤਬਦੀਲੀਆਂ ਨੂੰ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਸ਼ਬਦ" _____ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਹੈ।

ਖਾਲੀ ਥਾਂ ਵਿੱਚ ਹੇਠਾਂ ਦਿਤੇ ਵਿਕਲਪਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਸਹੀ ਉੱਤਰ ਨਾਲ ਭਰੋ।

(1) ਸੰਸਕ੍ਰਿਤੀਕਰਨ (2) ਬਸਤੀਕਰਨ (3) ਪੱਛਮੀਕਰਨ (4) ਧਰਮ ਨਿਰਪੱਖਤਾ

34. ਬੇਗਮ ਰੋਕੇਆ ਸਖਾਵਤ ਦੀ ਕਿਤਾਬ 'ਸੁਲਤਾਨਾ ਦਾ ਸੁਪਨਾ' ਵਿੱਚ ਸਾਨੂੰ ਹੇਠ ਲਿਖਿਆ ਅੰਸ਼ ਮਿਲਦਾ ਹੈ, "ਆਦਮੀ ਕਿੱਥੇ ਹਨ ?..., ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕਿੱਥੇ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ... ਅਸੀਂ ਆਪਣੇ ਆਦਮੀਆਂ ਨੂੰ ਘਰ ਦੇ ਅੰਦਰ ਬੰਦ ਕਰ ਦਿੰਦੇ ਹਾਂ... ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਸਾਨੂੰ ਜਨਾਨਾ ਵਿੱਚ ਰੱਖਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ?

ਇਹ ਲਾਈਨਾਂ ਕੀ ਬਿਆਨ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ ?

(1) ਮਰਦ ਦਬਦਬੇ ਵਾਲੇ ਸਮਾਜ ਵੱਲੋਂ ਲਾਗੂ ਕੀਤੇ ਗਏ ਦੋਹਰੇ ਮਾਪਦੰਡ
(2) ਮਰਦਾਂ ਦੇ ਦਬਦਬੇ ਵਾਲੇ ਸਮਾਜ ਵਿੱਚ ਮਰਦਾਂ ਅਤੇ ਔਰਤਾਂ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੇ ਗਏ ਕੰਮਾਂ ਦੀ ਤੁਲਨਾ
(3) ਲਿੰਗ ਦੀਆਂ ਭੂਮਿਕਾਵਾਂ ਨੂੰ ਬਦਲਣਾ
(4) ਪਿਤਰਸੱਤਾ ਨੂੰ ਚੁਣੌਤੀ ਦੇਣਾ

35. For which of the following social reasons is the city preferred over village ?

(A) Decline of common resources in villages

(B) Opportunity for earning cash income

(C) Sufficient work opportunity

(D) Relative Anonymity

Choose the correct answer from the options given below :

(1) (A), (B) and (D) only

(2) (B), (C) and (D) only

(3) (A), (B), (C) and (D)

(4) (A), (C) and (D) only

36. Which of the following factors was ***not*** responsible for unification of India under Colonial rule ?

(1) Socio-Cultural (2) Economic

(3) Political (4) Administrative

37. Which of the following factors was ***not*** considered significant during industrialisation in independent India ?

(1) Development of heavy and machine-making industries

(2) Expansion of the public sector

(3) Presence of a large cooperative sector

(4) Role of coastal cities for trading purpose

38. In which of the following States is Birhor tribe found ?

(1) Assam (2) Bihar

(3) Rajasthan (4) Nagaland

39. The term ''prejudice'' refers to _____.

Fill in the blank with the correct answer from the options given below.

(1) Community identity

(2) Social inequality

(3) Pre-judgement

(4) Individual's life chances

40. Which of the following leaders is ***not*** associated with AITUC ?

(1) M.N. Roy (2) S.A. Dange

(3) V.V. Giri (4) Jayprakash Narayan

SPACE FOR ROUGH WORK

35. ਕਿਸ ਸਮਾਜਿਕ ਕਾਰਨ ਕਰਕੇ ਪਿੰਡ ਨਾਲੋਂ ਸ਼ਹਿਰ ਨੂੰ ਤਰਜੀਹ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ?

(A) ਪਿੰਡਾਂ ਵਿੱਚ ਸਾਧਾਰਨ ਸਰੋਤਾਂ ਦੀ ਕਮੀ ।

(B) ਨਕਦ ਆਮਦਨ ਕਮਾਉਣ ਦਾ ਮੌਕਾ ।

(C) ਕੰਮ ਦੇ ਕਾਫ਼ੀ ਮੌਕੇ ।

(D) ਸੰਬੰਧਿਤ ਗੁਮਨਾਮਤਾ ।

ਹੇਠਾਂ ਦਿੱਤੇ ਵਿਕਲਪਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਸਹੀ ਉੱਤਰ ਚੁਣੋ :

(1) ਸਿਰਫ (A), (B) ਅਤੇ (D)
(2) ਸਿਰਫ (B), (C) ਅਤੇ (D)
(3) (A), (B), (C) ਅਤੇ (D)
(4) ਸਿਰਫ (A), (C) ਅਤੇ (D)

36. ਹੇਠ ਲਿਖਿਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕਿਹੜਾ ਕਾਰਕ ਬਸਤੀਵਾਦੀ ਸ਼ਾਸਨ ਅਧੀਨ ਭਾਰਤ ਦੇ ਏਕੀਕਰਨ ਲਈ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ***ਨਹੀਂ*** ਸੀ ?

(1) ਸਮਾਜਿਕ-ਸਭਿਆਚਾਰਕ
(2) ਆਰਥਿਕ
(3) ਰਾਜਨੀਤਕ
(4) ਪ੍ਰਬੰਧਕੀ

37. ਸੁਤੰਤਰ ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਉਦਯੋਗੀਕਰਨ ਦੌਰਾਨ ਹੇਠ ਲਿਖਿਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕਿਸ ਕਾਰਕ ਨੂੰ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ***ਨਹੀਂ*** ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ?

(1) ਭਾਰੀ ਅਤੇ ਮਸ਼ੀਨ ਬਣਾਉਣ ਵਾਲੇ ਉਦਯੋਗਾਂ ਦਾ ਵਿਕਾਸ

(2) ਜਨਤਕ ਖੇਤਰ ਦਾ ਵਿਸਤਾਰ

(3) ਇੱਕ ਵੱਡੇ ਸਹਿਕਾਰੀ ਖੇਤਰ ਦੀ ਮੌਜੂਦਗੀ

(4) ਵਪਾਰਕ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਤੱਟੀ ਸ਼ਹਿਰਾਂ ਦੀ ਭੂਮਿਕਾ

38. ਹੇਠ ਲਿਖਿਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕਿਸ ਰਾਜ ਵਿੱਚ ਬੀਰਹੋਰ ਕਬੀਲਾ ਪਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ?

(1) ਆਸਾਮ
(2) ਬਿਹਾਰ
(3) ਰਾਜਸਥਾਨ
(4) ਨਾਗਾਲੈਂਡ

39. ਸ਼ਬਦ "ਪੱਖਪਾਤ" _____ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਹੈ ।

ਖਾਲੀ ਥਾਂ ਨੂੰ ਹੇਠਾਂ ਦਿੱਤੇ ਵਿਕਲਪਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਸਹੀ ਉੱਤਰ ਨਾਲ ਭਰੋ ।

(1) ਫਿਰਕੇ ਦੀ ਪਛਾਣ
(2) ਸਮਾਜਿਕ ਅਸਮਾਨਤਾ
(3) ਪੂਰਵ-ਫੈਸਲਾ
(4) ਵਿਅਕਤੀ ਦੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੀਆਂ ਸੰਭਾਵਨਾਵਾਂ

40. ਹੇਠ ਲਿਖਿਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕਿਹੜਾ ਨੇਤਾ ਏ. ਆਈ. ਟੀ. ਯੂ. ਸੀ. ਨਾਲ ਜੁੜਿਆ ***ਨਹੀਂ*** ਹੈ ?

(1) ਐੱਮ.ਐੱਨ. ਰਾਏ
(2) ਐੱਸ.ਏ. ਡਾਂਗੇ
(3) ਵੀ.ਵੀ. ਗਿਰੀ
(4) ਜੈਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਨਾਰਾਇਣ

SPACE FOR ROUGH WORK

Read the given passage carefully and answer the next five questions.

In many ways it was a major political change, namely, *the collapse of the erstwhile socialist world* that hastened globalisation and also gave a specific economic and political approach to the economic policies that underpin globalisation. These changes are often termed as neo-liberal economic measures. We have already seen what concrete steps the liberalisation policy took in India. Broadly, these policies reflect a political vision of free enterprise which believes that a free reign to market forces will be both efficient and fair. It is, therefore, critical of both State regulation and State subsidies. The existing process of Globalisation in this sense does have a political vision as much as an economic vision.

41. What does the term 'liberalisation policy' refer to in the given passage ?

(1) Regulation of State subsidies

(2) Regulation of market forces

(3) Regulation of social welfarism

(4) De-regulation of market forces

42. What is the central political vision reflected in the economic policies underpinning Globalisation ?

(1) Free enterprise

(2) State subsidies

(3) Centralised power

(4) State regulation

43. What is the economic measure that accompanied the collapse of the socialist world and the advent of Globalisation ?

(1) Conservative measures

(2) Welfare measures

(3) Neo-liberal measures

(4) Protectionist measures

44. What major political change is highlighted in the passage ?

(1) Collapse of Welfare State

(2) Collapse of Capitalist State

(3) Collapse of Socialist State

(4) Collapse of trade protectionism

45. According to the passage, what is the political vision behind Globalisation ?

(1) It supports State regulation

(2) It is critical of State regulation

(3) It advocates for Socialist State

(4) It advocates for State subsidies

SPACE FOR ROUGH WORK

ਦਿਤੇ ਗਏ ਲਿਖਤ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਨਾਲ ਪੜ੍ਹੋ ਅਤੇ ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਦੇ ਪੰਜ ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ ਦੇ ਉੱਤਰ ਦਿਓ।

ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਤਰੀਕਿਆਂ ਨਾਲ ਇਹ ਇੱਕ ਵੱਡੀ ਰਾਜਨੀਤਿਕ ਤਬਦੀਲੀ ਸੀ, ਅਰਥਾਤ ਸਾਬਕਾ ਸਮਾਜਵਾਦੀ ਸੰਸਾਰ ਦਾ ਪਤਨ ਜਿਸ ਨੇ ਵਿਸ਼ਵੀਕਰਨ ਨੂੰ ਤੇਜ਼ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਵਿਸ਼ਵੀਕਰਨ ਨੂੰ ਅਧਾਰ ਬਣਾਉਣ ਵਾਲੀਆਂ ਆਰਥਿਕ ਨੀਤੀਆਂ ਨੂੰ ਇੱਕ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਆਰਥਿਕ ਅਤੇ ਰਾਜਨੀਤਿਕ ਪਹੁੰਚ ਵੀ ਦਿੱਤੀ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਤਬਦੀਲੀਆਂ ਨੂੰ ਅਕਸਰ ਨਵ-ਉਦਾਰਵਾਦੀ ਆਰਥਿਕ ਉਪਾਅ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਦੇਖ ਚੁੱਕੇ ਹਾਂ ਕਿ ਉਦਾਰੀਕਰਨ ਨੀਤੀ ਨੇ ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਕਿਹੜੇ ਠੋਸ ਕਦਮ ਚੁੱਕੇ ਹਨ। ਮੋਟੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇਹ ਨੀਤੀਆਂ ਸੁਤੰਤਰ ਉੱਦਮ ਦੇ ਇੱਕ ਰਾਜਨੀਤਿਕ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਕੋਣ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਂਦੀਆਂ ਹਨ ਜੋ ਮੰਨਦੀਆਂ ਹਨ ਕਿ ਬਾਜ਼ਾਰ ਦੀਆਂ ਤਾਕਤਾਂ 'ਤੇ ਸੁਤੰਤਰ ਲਗਾਮ ਕੁਸ਼ਲ ਅਤੇ ਨਿਰਪੱਖ ਦੋਵੇਂ ਹੋਵੇਗੀ। ਇਸ ਲਈ, ਇਹ ਰਾਜ ਦੇ ਨਿਯਮਾਂ ਅਤੇ ਰਾਜ ਦੀਆਂ ਆਰਥਿਕ ਸਹੂਲਤਾਂ ਦੋਵਾਂ ਦੀ ਆਲੋਚਨਾ ਹੈ। ਇਸ ਅਰਥ ਵਿੱਚ ਵਿਸ਼ਵੀਕਰਨ ਦੀ ਮੌਜੂਦਾ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਦਾ ਜਿੰਨਾ ਇੱਕ ਰਾਜਨੀਤਿਕ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਕੋਣ ਹੈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਹੀ ਇੱਕ ਆਰਥਿਕ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਕੋਣ ਹੈ।

41. ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਲਿਖਤ ਵਿੱਚ 'ਉਦਾਰੀਕਰਨ ਨੀਤੀ' ਸ਼ਬਦ ਦਾ ਕੀ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ?

(1) ਰਾਜ ਦੀਆਂ ਆਰਥਿਕ ਸਹੂਲਤਾਂ ਦਾ ਨਿਯਮ (2) ਮੰਡੀ ਦੀਆਂ ਤਾਕਤਾਂ ਦਾ ਨਿਯਮ

(3) ਸਮਾਜਿਕ ਭਲਾਈਵਾਦ ਦਾ ਨਿਯਮ (4) ਬਾਜ਼ਾਰ ਦੀਆਂ ਤਾਕਤਾਂ ਨੂੰ ਕੰਟਰੋਲ ਮੁਕਤ

42. ਵਿਸ਼ਵੀਕਰਨ ਨੂੰ ਅਧਾਰ ਬਣਾਉਣ ਵਾਲੀਆਂ ਆਰਥਿਕ ਨੀਤੀਆਂ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਤੀਬਿੰਬਿਤ ਹੋਣ ਵਾਲਾ ਕੇਂਦਰੀ ਰਾਜਨੀਤਕ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਕੋਣ ਕੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ?

(1) ਸੁਤੰਤਰ ਉੱਦਮ (2) ਰਾਜ ਦੀਆਂ ਆਰਥਿਕ ਸਹੂਲਤਾਂ

(3) ਕੇਂਦਰੀਕ੍ਰਿਤ ਸ਼ਕਤੀ (4) ਰਾਜ ਦੇ ਨਿਯਮ

43. ਸਮਾਜਵਾਦੀ ਸੰਸਾਰ ਦੇ ਢਹਿ ਜਾਣ ਅਤੇ ਵਿਸ਼ਵੀਕਰਨ ਦੇ ਆਗਮਨ ਦੇ ਨਾਲ ਆਉਣ ਵਾਲਾ ਆਰਥਿਕ ਉਪਾਅ ਕਿਹੜਾ ਸੀ ?

(1) ਰੂੜ੍ਹੀਵਾਦੀ ਉਪਾਅ (2) ਕਲਿਆਣਕਾਰੀ ਉਪਾਅ

(3) ਨਵ-ਉਦਾਰਵਾਦੀ ਉਪਾਅ (4) ਸੁਰੱਖਿਆਤਮਕ ਉਪਾਅ

44. ਉਪਰੋਕਤ ਲਿਖਤ ਵਿੱਚ ਕਿਹੜੀ ਵੱਡੀ ਰਾਜਨੀਤਕ ਤਬਦੀਲੀ ਨੂੰ ਉਜਾਗਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ?

(1) ਕਲਿਆਣਕਾਰੀ ਰਾਜ ਦਾ ਪਤਨ (2) ਪੂੰਜੀਵਾਦੀ ਰਾਜ ਦਾ ਪਤਨ

(3) ਸਮਾਜਵਾਦੀ ਰਾਜ ਦਾ ਪਤਨ (4) ਵਪਾਰ ਸੁਰੱਖਿਆਵਾਦ ਦਾ ਪਤਨ

45. ਉਪਰੋਕਤ ਲਿਖਤ ਅਨੁਸਾਰ, ਵਿਸ਼ਵੀਕਰਨ ਦੇ ਪਿੱਛੇ ਰਾਜਨੀਤਿਕ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਕੋਣ ਕੀ ਹੈ ?

(1) ਇਹ ਰਾਜ ਦੇ ਨਿਯਮਾਂ ਦਾ ਸਮਰਥਨ ਕਰਦਾ ਹੈ

(2) ਇਹ ਰਾਜ ਦੇ ਨਿਯਮਾਂ ਦੀ ਆਲੋਚਨਾ ਕਰਦਾ ਹੈ

(3) ਸਮਾਜਵਾਦੀ ਰਾਜ ਦੀ ਵਕਾਲਤ

(4) ਰਾਜ ਦੀਆਂ ਆਰਥਿਕ ਸਹੂਲਤਾਂ ਲਈ ਵਕਾਲਤ

SPACE FOR ROUGH WORK

Read the given passage carefully and answer the next five questions.

My grandfather, like most Nagas who had come into close contact with Europeans, was convinced that education was the only way to get ahead in life. He aspired for his children the kind of life he had seen being lived by the British administration and missionaries. He sent my mother away to school, first in neighbouring Assam, then as far as Shimla. My mother was encouraged by one of the more educated men in her village who told her that with an education in these new times, she could even become like the Indian lady who spoke before the world : Vijaylaxmi Pandit, who represented India at the UN. My father by dint of his own intelligence and hard work, put himself through the local mission school and college in Shillong. All Nagas of my parents' generation who were able to, chose to get educated in English. For them, it was more than a gateway to upward mobility. In a region where tribes that live no more than 20 kms apart speak completely different languages, it was a medium through which they could communicate amongst themselves and with the world. They became the voice of their people and made English the official state language.

46. Which of the following is the main reason for opening up of new opportunities for the people of North-East ?

(1) Urbanization
(2) Sanskritization
(3) Western education
(4) Modernization

47. According to the passage, which of the following is a gateway to upward mobility ?

(1) Politics
(2) Education
(3) Cultural change
(4) Social change

48. Name the process through which the movement of individuals takes place from their existing status to improved status.

(1) Sanskritization
(2) Westernization
(3) Assimilation
(4) Upward Mobility

49. Who among the following represented India at the UN ?

(1) Jawaharlal Nehru
(2) Vijaylakshmi Pandit
(3) British Missionaries
(4) Naga leaders

50. Which of the following is the reason for improved communication among the different factions of the Naga tribes ?

(1) Use of English language
(2) Missionary help
(3) Naga leaders
(4) Working together in British administration

SPACE FOR ROUGH WORK

ਦਿਤੇ ਗਏ ਲਿਖਤ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਨਾਲ ਪੜ੍ਹੋ ਅਤੇ ਉਸਦੇ ਬਾਅਦ ਦੇ ਪੰਜ ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ ਦੇ ਜਵਾਬ ਦਿਓ :

ਮੇਰੇ ਦਾਦਾ ਜੀ, ਜ਼ਿਆਦਾਤਰ ਨਾਗਾ ਵਾਸੀਆਂ ਵਾਂਗ ਜੋ ਯੂਰਪੀਅਨ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਨਜ਼ਦੀਕੀ ਸੰਪਰਕ ਵਿੱਚ ਆਏ ਸਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਯਕੀਨ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਸਿੱਖਿਆ ਹੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਵਿੱਚ ਅੱਗੇ ਵਧਣ ਦਾ ਇੱਕੋ ਇੱਕ ਤਰੀਕਾ ਹੈ। ਉਹ ਆਪਣੇ ਬੱਚਿਆਂ ਲਈ ਉਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਚਾਹੁੰਦੇ ਸਨ ਜਿਵੇਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਬ੍ਰਿਟਿਸ਼ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਅਤੇ ਮਿਸ਼ਨਰੀਆਂ ਨੂੰ ਜਿਉਂਦੇ ਵੇਖਿਆ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਮੇਰੀ ਮਾਂ ਨੂੰ ਪਹਿਲਾਂ ਗੁਆਂਢੀ ਅਸਾਮ, ਫਿਰ ਸ਼ਿਮਲਾ ਤੱਕ ਸਕੂਲ ਭੇਜ ਦਿੱਤਾ। ਮੇਰੀ ਮਾਂ ਨੂੰ ਉਸ ਦੇ ਪਿੰਡ ਦੇ ਇੱਕ ਵਧੇਰੇ ਪੜ੍ਹੇ -ਲਿਖੇ ਵਿਅਕਤੀ ਦੁਆਰਾ ਉਤਸ਼ਾਹਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਜਿਸ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨਵੇਂ ਸਮੇਂ ਵਿੱਚ ਸਿੱਖਿਆ ਦੇ ਨਾਲ, ਉਹ ਦੁਨੀਆ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਬੋਲਣ ਵਾਲੀ ਉਸ ਭਾਰਤੀ ਔਰਤ ਵਾਂਗ ਵੀ ਬਣ ਸਕਦੀ ਹੈ : ਵਿਜੈ ਲਕਸ਼ਮੀ ਪੰਡਿਤ, ਜਿਸਨੇ ਸੰਯੁਕਤ ਰਾਸ਼ਟਰ ਵਿੱਚ ਭਾਰਤ ਦੀ ਨੁਮਾਇੰਦਗੀ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਮੇਰੇ ਪਿਤਾ ਨੇ ਆਪਣੀ ਬੁੱਧੀ ਅਤੇ ਸਖਤ ਮਿਹਨਤ ਨਾਲ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਸ਼ਿਲਾਂਗ ਦੇ ਸਥਾਨਕ ਮਿਸ਼ਨ ਸਕੂਲ ਅਤੇ ਕਾਲਜ ਰਾਹੀਂ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ। ਮੇਰੇ ਮਾਤਾ-ਪਿਤਾ ਦੀ ਪੀੜ੍ਹੀ ਦੇ ਸਾਰੇ ਨਾਗਾ ਜੋ ਆਮ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਵਿਚ ਸਿੱਖਿਅਤ ਹੋਣ ਦੇ ਯੋਗ ਸਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਲਈ ਇਹ ਉੱਪਰ ਵੱਲ ਗਤੀਸ਼ੀਲਤਾ ਲਈ ਇੱਕ ਪ੍ਰਵੇਸ਼ ਦੁਆਰ ਤੋਂ ਵੀ ਵੱਧ ਸੀ। ਇੱਕ ਅਜਿਹੇ ਖੇਤਰ ਜਿਥੇ ਕਬੀਲੇ ਵਾਲੇ 20 ਕਿਲੋਮੀਟਰ ਤੋਂ ਵੱਧ ਬਾਹਰ ਨਹੀਂ ਰਹਿੰਦੇ ਸਨ, ਉਹ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਵੱਖਰੀਆਂ ਭਾਸ਼ਾਵਾਂ ਬੋਲਦੇ ਹਨ, ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਇਕ ਅਜਿਹਾ ਮਾਧਿਅਮ ਸੀ ਜਿਸ ਰਾਹੀਂ ਉਹ ਆਪਸ ਵਿੱਚ ਅਤੇ ਦੁਨੀਆ ਨਾਲ ਸੰਚਾਰ ਕਰ ਸਕਦੇ ਸਨ। ਉਹ ਆਪਣੇ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਆਵਾਜ਼ ਬਣ ਗਏ ਅਤੇ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਨੂੰ ਰਾਜ ਦੀ ਸਰਕਾਰੀ ਭਾਸ਼ਾ ਬਣਾ ਦਿੱਤਾ।

46. ਉੱਤਰ-ਪੂਰਬ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਲਈ ਨਵੇਂ ਮੌਕੇ ਖੁੱਲ੍ਹਣ ਦਾ ਮੁੱਖ ਕਾਰਨ ਹੇਠ ਲਿਖਿਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕਿਹੜਾ ਹੈ ?

(1) ਸ਼ਹਿਰੀਕਰਨ (2) ਸੰਸਕ੍ਰਿਤੀਕਰਨ (3) ਪੱਛਮੀ ਸਿੱਖਿਆ (4) ਆਧੁਨਿਕੀਕਰਨ

47. ਉਪਰੋਕਤ ਲਿਖਤ ਅਨੁਸਾਰ ਹੇਠ ਲਿਖਿਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕਿਹੜਾ ਉੱਪਰ ਵੱਲ ਗਤੀਸ਼ੀਲਤਾ ਦਾ ਗੇਟਵੇ ਹੈ ?

(1) ਸਿਆਸਤ (2) ਸਿੱਖਿਆ
(3) ਸਭਿਆਚਾਰਕ ਤਬਦੀਲੀ (4) ਸਮਾਜਿਕ ਤਬਦੀਲੀ

48. ਉਸ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਦਾ ਨਾਮ ਦੱਸੋ ਜਿਸ ਰਾਹੀਂ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦਾ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਮੌਜੂਦਾ ਸਥਿਤੀ ਤੋਂ ਬਿਹਤਰ ਸਥਿਤੀ ਤੱਕ ਸੰਤੁਲਨ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ?

(1) ਸੰਸਕ੍ਰਿਤੀਕਰਨ (2) ਪੱਛਮੀਕਰਨ
(3) ਸਮਾਈਕਰਨ (4) ਉੱਪਰ ਵੱਲ ਗਤੀਸ਼ੀਲਤਾ

49. ਹੇਠ ਲਿਖਿਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕਿਸ ਨੇ ਸੰਯੁਕਤ ਰਾਸ਼ਟਰ ਵਿੱਚ ਭਾਰਤ ਦੀ ਨੁਮਾਇੰਦਗੀ ਕੀਤੀ ?

(1) ਜਵਾਹਰ ਲਾਲ ਨਹਿਰੂ (2) ਵਿਜੈ ਲਕਸ਼ਮੀ ਪੰਡਿਤ
(3) ਬ੍ਰਿਟਿਸ਼ ਮਿਸ਼ਨਰੀ (4) ਨਾਗਾ ਆਗੂ

50. ਹੇਠ ਲਿਖਿਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕਿਹੜਾ ਨਾਗਾ ਕਬੀਲਿਆਂ ਦੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਧੜਿਆਂ ਦਰਮਿਆਨ ਬਿਹਤਰ ਸੰਚਾਰ ਦਾ ਕਾਰਨ ਹੈ ?

(1) ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਭਾਸ਼ਾ ਦੀ ਵਰਤੋਂ (2) ਮਿਸ਼ਨਰੀ ਮਦਦ
(3) ਨਾਗਾ ਆਗੂ (4) ਬ੍ਰਿਟਿਸ਼ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਵਿੱਚ ਮਿਲ ਕੇ ਕੰਮ ਕਰਨਾ

SPACE FOR ROUGH WORK

SPACE FOR ROUGH WORK

SPACE FOR ROUGH WORK

Read carefully the following instructions :

8. No candidate will be allowed to leave the OMR Answer Sheet blank. If any OMR Answer Sheet is found blank, it shall be crossed by the Invigilator with his/her signature, mentioning "Cancelled" on it.

9. Do not tear or fold any page of the Test Booklet and OMR Answer Sheet.

10. Candidates are advised to ensure that they fill the correct particulars on the OMR Answer Sheet, i.e., Application No., Roll No., Test Booklet No., Name, Mother's Name, Father's Name and Signature.

11. In case of any discrepancy in any question between English and Hindi/Regional language version, the English version will be considered as the final version for evaluation.

12. Rough work is to be done in the space provided for this purpose in the Test Booklet only.

13. The answers will be evaluated through electronic scanning process. Incomplete or incorrect entries may render the OMR Answer Sheet invalid.

14. Candidates are advised not to fold or make any stray marks on the OMR Answer Sheet. Use of Eraser, Nail, Blade, White Fluid/Whitener, etc., to smudge, scratch or damage in any manner the OMR Answer Sheet during examination is strictly prohibited. Candidature and OMR Answer Sheet of candidates using Eraser, Nail, Blade or White Fluid/Whitener to smudge, scratch or damage in any manner shall be cancelled.

15. There will be one copy of OMR Answer Sheet i.e., the Original Copy. After the examination is over, the candidate shall hand over the OMR Answer Sheet to the Invigilator. The candidate can take away the Test Booklet after the examination is over. If the candidate does not hand over the OMR Answer Sheet to the Invigilator and goes away with the OMR Answer Sheet, his/her candidature shall be cancelled and criminal proceedings shall also be initiated against him/her.

16. Candidates are advised strictly not to carry handkerchief, any mobile phone, any type of watch, belt or wear ornaments like ring, chain, ear-ring, etc., electronic or communication device, pen, pencil, eraser, sharpener and correction fluid to the Examination Centre. If any candidate is found possessing any such item, he/she will not be allowed to enter the examination centre. Possession of a mobile phone or any other aiding material as mentioned above by the candidate in the examination room will be treated as a serious violation and it may lead to cancellation of the candidature and debarring him/her from future examinations.

17. If a candidate violates any instructions or shows any indiscipline or misbehaviour, appropriate action will be taken including cancellation of candidature and debarring from future examinations.

18. Use of electronic/manual calculator is **not** allowed.

ਹੇਠ ਲਿਖੀਆਂ ਹਦਾਇਤਾਂ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਨਾਲ ਪੜ੍ਹੋ :

8. ਕਿਸੇ ਵੀ ਉਮੀਦਵਾਰ ਨੂੰ OMR ਉੱਤਰ ਪੱਤਰੀ ਖਾਲੀ ਛੱਡਣ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ। ਜੇਕਰ ਕੋਈ ਵੀ OMR ਉੱਤਰ ਪੱਤਰੀ ਖਾਲੀ ਪਾਈ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਇਸਨੂੰ ਇਨਵੀਜੀਲੇਟਰ ਦੁਆਰਾ ਉਸਦੇ ਦਸਤਖਤ ਨਾਲ ਪਾਰ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ, ਇਸ 'ਤੇ "ਰੱਦ" ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ।

9. ਟੈਸਟ ਪੁਸਤਿਕਾ ਅਤੇ OMR ਉੱਤਰ ਪੱਤਰੀ ਦੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਪੰਨੇ ਨੂੰ ਨਾ ਤੇ ਪਾੜੋ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਫੋਲਡ ਕਰੋ।

10. ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ ਨੂੰ ਇਹ ਸੁਨਿਸ਼ਚਿਤ ਕਰਨ ਦੀ ਸਲਾਹ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਉਹ OMR ਉੱਤਰ ਪੱਤਰੀ 'ਤੇ ਸਹੀ ਵੇਰਵਿਆਂ ਨੂੰ ਭਰਨ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ, ਬਿਨੈ-ਪੱਤਰ ਨੰਬਰ, ਰੋਲ ਨੰਬਰ, ਟੈਸਟ ਬੁੱਕਲੇਟ ਨੰਬਰ, ਨਾਮ, ਮਾਤਾ ਦਾ ਨਾਮ, ਪਿਤਾ ਦਾ ਨਾਮ ਅਤੇ ਦਸਤਖਤ।

11. ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਅਤੇ ਹਿੰਦੀ/ਖੇਤਰੀ ਭਾਸ਼ਾ ਦੇ ਸੰਸਕਰਣ ਵਿੱਚ ਕਿਸੇ ਵੀ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਕਿਸੇ ਵੀ ਅੰਤਰ ਦੀ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ, ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਸੰਸਕਰਣ ਨੂੰ ਮੁਲਾਂਕਣ ਲਈ ਅੰਤਮ ਸੰਸਕਰਣ ਮੰਨਿਆ ਜਾਵੇਗਾ।

12. ਸਿਰਫ ਟੈਸਟ ਬੁੱਕਲੇਟ ਵਿੱਚ ਇਸ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤੀ ਗਈ ਜਗ੍ਹਾ ਵਿੱਚ ਮੋਟਾ ਕੰਮ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਹੈ।

13. ਜਵਾਬਾਂ ਦਾ ਮੁਲਾਂਕਣ ਇਲੈਕਟ੍ਰਾਨਿਕ ਸਕੈਨਿੰਗ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ। ਅਧੂਰੀਆਂ ਜਾਂ ਗਲਤ ਐਂਟਰੀਆਂ OMR ਉੱਤਰ ਪੱਤਰੀ ਨੂੰ ਅਵੈਧ ਬਣਾ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ।

14. ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ ਨੂੰ ਸਲਾਹ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਉਹ OMR ਉੱਤਰ ਪੱਤਰੀ 'ਤੇ ਨਾ ਫੋਲਡ ਕਰਨ ਜਾਂ ਕੋਈ ਅਣਚਾਹੇ ਨਿਸ਼ਾਨ ਨਾ ਬਣਾਉਣ। ਇਰੀਜ਼ਰ, ਨੇਲ, ਬਲੇਡ, ਸਫੈਦ ਤਰਲ/ਵ੍ਹਾਈਟਨਰ, ਆਦਿ ਦੀ ਵਰਤੋਂ, ਇਮਤਿਹਾਨ ਦੌਰਾਨ OMR ਉੱਤਰ ਪੱਤਰੀ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਵੀ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਧੱਬੇ, ਸਕ੍ਰੈਚ ਜਾਂ ਨੁਕਸਾਨ ਲਈ ਸਖ਼ਤੀ ਨਾਲ ਮਨਾਹੀ ਹੈ। ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ ਦੀ ਉਮੀਦਵਾਰੀ ਅਤੇ OMR ਉੱਤਰ ਪੱਤਰੀ, ਇਰੇਜ਼ਰ, ਨੇਲ, ਬਲੇਡ ਜਾਂ ਸਫੈਦ ਫਲੂਇਡ/ਵਾਈਟਨਰ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਕੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਧੱਬੇ, ਸਕ੍ਰੈਚ ਜਾਂ ਨੁਕਸਾਨ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇਗਾ।

15. ਓ.ਐੱਮ.ਆਰ. ਉੱਤਰ ਪੱਤਰੀ ਦੀ ਇੱਕ ਕਾਪੀ ਹੋਵੇਗੀ, ਯਾਨੀ ਅਸਲ ਕਾਪੀ। ਇਮਤਿਹਾਨ ਖਤਮ ਹੋਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਉਮੀਦਵਾਰ ਨੂੰ OMR ਉੱਤਰ ਪੱਤਰੀ ਜਾਂਚਕਰਤਾ ਨੂੰ ਸੌਂਪਣੀ ਹੋਵੇਗੀ। ਪ੍ਰੀਖਿਆ ਖਤਮ ਹੋਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉਮੀਦਵਾਰ ਟੈਸਟ ਬੁੱਕਲੈੱਟ ਲੈ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਜੇਕਰ ਉਮੀਦਵਾਰ OMR ਉੱਤਰ ਪੱਤਰੀ ਨੂੰ ਜਾਂਚਕਰਤਾ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਸੌਂਪਦਾ ਅਤੇ OMR ਉੱਤਰ ਪੱਤਰੀ ਵੀ ਲੈ ਕੇ ਚਲਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਉਸਦੀ ਉਮੀਦਵਾਰੀ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ ਅਤੇ ਉਸਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਅਪਰਾਧਿਕ ਕਾਰਵਾਈ ਵੀ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿਤੀ ਜਾਵੇਗੀ।

16. ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ ਨੂੰ ਸਖ਼ਤੀ ਨਾਲ ਸਲਾਹ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਪਰਿਖਿਆ ਕੇਂਦਰ ਵਿਚ ਆਪਣੇ ਨਾਲ ਕੋਈ ਰੁਮਾਲ, ਮੋਬਾਈਲ ਫ਼ੋਨ, ਕਿਸੇ ਵੀ ਕਿਸਮ ਦੀ ਘੜੀ, ਬੈਲਟ ਜਾਂ ਗਹਿਣੇ ਜਿਵੇਂ ਅੰਗੂਠੀ, ਚੇਨ, ਕੰਨ-ਰਿੰਗ ਆਦਿ, ਇਲੈਕਟ੍ਰਾਨਿਕ ਜਾਂ ਸੰਚਾਰ ਯੰਤਰ, ਪੈੱਨ, ਪੈਨਸਿਲ, ਇਰੇਜ਼ਰ, ਸ਼ਾਰਪਨਰ ਅਤੇ ਸੁਧਾਰ ਨਾ ਰੱਖਣ। ਜੇਕਰ ਕਿਸੇ ਉਮੀਦਵਾਰ ਕੋਲ ਅਜਿਹੀ ਕੋਈ ਵਸਤੂ ਪਾਈ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਪ੍ਰੀਖਿਆ ਕੇਂਦਰ ਵਿੱਚ ਦਾਖਲ ਨਹੀਂ ਹੋਣ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇਗਾ। ਪ੍ਰੀਖਿਆ ਰੂਮ ਵਿੱਚ ਉਮੀਦਵਾਰ ਦੁਆਰਾ ਉੱਪਰ ਦੱਸੇ ਅਨੁਸਾਰ ਮੋਬਾਈਲ ਫੋਨ ਜਾਂ ਕੋਈ ਹੋਰ ਸਹਾਇਤਾ ਸਮੱਗਰੀ ਰੱਖਣ ਨੂੰ ਇੱਕ ਗੰਭੀਰ ਉਲੰਘਣਾ ਮੰਨਿਆ ਜਾਵੇਗਾ ਅਤੇ ਇਸ ਨਾਲ ਉਮੀਦਵਾਰੀ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਭਵਿੱਖ ਦੀਆਂ ਪ੍ਰੀਖਿਆਵਾਂ ਤੋਂ ਰੋਕਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

17. ਜੇਕਰ ਕੋਈ ਉਮੀਦਵਾਰ ਕਿਸੇ ਹਦਾਇਤ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਕਰਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਕੋਈ ਅਨੁਸ਼ਾਸਨਹੀਣਤਾ ਜਾਂ ਦੁਰਵਿਹਾਰ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਉਮੀਦਵਾਰੀ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨ ਅਤੇ ਭਵਿੱਖ ਦੀਆਂ ਪ੍ਰੀਖਿਆਵਾਂ ਤੋਂ ਮਨ੍ਹਾ ਕਰਨ ਸਮੇਤ ਢੁਕਵੀਂ ਕਾਰਵਾਈ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇਗੀ।

18. ਇਲੈਕਟ੍ਰਾਨਿਕ/ਮੈਨੂਅਲ ਕੈਲਕੁਲੇਟਰ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ **ਨਹੀਂ** ਹੈ।